

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Migrace a migrační politika Evropské unie

Kamila Havlíková

Bakalářská práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kamila Havlíková**
Osobní číslo: **E15133**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a cel-
níky**
Název tématu: **Migrace a migrační politika Evropské unie**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

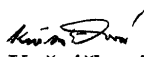
Záměrem bakalářské práce bude analyzovat dopady současné migrační krize na členské státy Evropské unie. Práce bude dále zaměřena na očekávaný vývoj migračních toků v následujících letech.

Osnova:

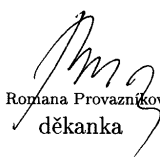
- Formulace migrační politiky a vymezení základních principů.
- Charakteristika hlavních migračních tendencí.
- Analýza hlavních ukazatelů migrace v členských státech EU.
- Komparace dopadů migrace na členské státy EU.
- Prognóza budoucího vývoje.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

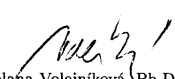
BŘICHÁČEK, T. Unie ve víru migrační krize. 1.vyd. Praha: Institut Václava Klause, 2016. ISBN 978-80-7542-023-7.
DRBOHLAV, D. Migrace a (i)migranti v Česku. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2010. ISBN 978-80-7419-039-1.
PALÁT, M. Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-228-0.
PALÁT, M. Mezinárodní migrace a ekonomika v Evropské unii: vývoj, determinanty, politiky a trendy. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2015. ISBN 978-80-7418-230-3.
SCHEU, H. Migrace a kulturní konflikty. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Radka Kněžáčková, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: 1. září 2017
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2018

doc. Ing. Romana Provažníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 4. 2018

Kamila Havlíková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala Ing. Radce Kněžáčkové, Ph.D., za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá problematikou migrace v rámci Evropské unie. Věnuje se jednotlivým migračním teoriím, migrační politice, a především současné uprchlické krizi. Praktická část bakalářské práce zohledňuje hlavní migrační tendence obyvatel ze třetích zemí, uvádí důvody migrace, analyzuje hlavní ukazatele a dopady migrace na členské státy EU a také se dále zaměřuje na očekávaný budoucí vývoj.

KLÍČOVÁ SLOVA

Evropská unie, migrace, migrační krize, migrační politika, migrační teorie

TITLE

Migration and Migration Policy of the European Union

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the issue of migration within the European Union. It deals with migration theories, migration policy, and especially the current refugee crisis. The practical part of the bachelor thesis takes into account the main migratory tendencies of the population from third countries, presents the reasons for migration, analyzes the main indicators and impacts of the migration on the EU member states and also focuses on the expected future development.

KEYWORDS

European Union, migration, migration crisis, migration policy, migration theories

OBSAH

ÚVOD	10
1 MIGRACE	11
1.1 Vymezení migrace a základních pojmů.....	11
1.2 Ukazatelé migrace	14
1.3 Teorie migrace	16
1.3.1 Neoklasická teorie migrace.....	18
1.3.2 Nová ekonomie migrace	19
1.3.3 Teorie duálního trhu	19
1.3.4 Teorie světového systému.....	20
1.3.5 Teorie sítí	20
1.3.6 „Push-pull“ teorie	21
1.4 Migrační politiky.....	22
2 MIGRAČNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE	24
2.1 Vývoj migrace a migrační politiky Evropské unie.....	24
2.2 Migrační krize Evropské unie	27
2.2.1 Finanční podpora.....	28
2.2.2 Přerozdělování migrantů.....	29
2.2.3 Integrovaná správa vnějších hranic	30
2.2.4 Spolupráce se třetími zeměmi	31
3 VÝVOJ MIGRAČNÍCH TOKŮ V EVROPSKÉ UNII	32
3.1 Vývoj žadatelů o azyl	34
3.1.1 Žadatelé o azyl podle pohlaví.....	38
3.2 Cílové země žadatelů o azyl ze třetích zemí.....	39
3.3 Migrační trasy do Evropské unie	41
4 DOPADY MIGRAČNÍ KRIZE NA ČLENSKÉ STÁTY EVROPSKÉ UNIE	45
4.1 Trestná činnost migrantů v Německu.....	45
4.2 Rozpočet Evropské unie v rámci migrační krize	46
4.3 Migrantů na trhu práce	47
4.4 Aplikace ukazatelů migrace na členské státy.....	48
4.5 Prognóza budoucího vývoje.....	51
ZÁVĚR	53
POUŽITÁ LITERATURA	55

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Vývoj migračních toků od roku 2008 – 2015	32
Obrázek 2: Důvody migrantů od roku 2008 do roku 2016.....	34
Obrázek 3: Vývoj žadatelů o azyl od roku 2008 do roku 2016	35
Obrázek 4: Počet žadatelů o azyl ze třetích zemí v Evropské unii za rok 2015	36
Obrázek 5: Počet žadatelů o azyl ze třetích zemí v EU za rok 2016.....	37
Obrázek 6: Konečná pozitivní rozhodnutí v žádostech o azyl od roku 2008 až 2016	38
Obrázek 7: Žadatelé o azyl v EU podle pohlaví za rok 2016	39
Obrázek 8: Evropské cílové země žadatelů o azyl ze třetích zemí za rok 2015	40
Obrázek 9: Evropské cílové země žadatelů o azyl ze třetích zemí za rok 2016	41
Obrázek 10: Využití východní středomořské trasy podle národnosti za rok 2015	42
Obrázek 11: Využití centrální středomořské trasy podle národnosti za rok 2015	43
Obrázek 12: Migrace mezi členskými státy Evropské unie.....	44
Obrázek 13: Podíl obyvatelů třetích zemí na trestné činnosti v Německu za rok 2015.....	46
Obrázek 14: Vývoj finančních prostředků vyčleněných na bezpečnost.....	47

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Migrační politiky	23
Tabulka 2: Ukazatelé migrace ve vybraných zemích Evropské unie za rok 2015	49
Tabulka 3: Ukazatelé migrace ve vybraných zemích Evropské unie za rok 2013	50

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

aj.	a jiné
apod.	a podobně
ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EUROSTAT	Evropský statistický úřad
tj.	to jest
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný
UNHCR	Úřad vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky

ÚVOD

Migrace se v posledních letech stává stále více diskutovaným tématem. Rostoucí počet lidí po celém světě opouští své domovy a jejich důvody jsou rozmanité. Jedná se o náboženské nebo rasové pronásledování, politickou nesvobodu, nepříznivé ekonomické podmínky, chudobu, nekvalitní životní prostředí či o válečné konflikty a rostoucí rozdíly mezi bohatými a chudými zeměmi. Lidé v zahraničí hledají také lepší pracovní příležitosti a uplatnění na trhu práce nebo jednoduše cestují za kulturou.

Evropa v současné době zaznamenává silný nárůst migračních toků. Migranti se snaží překročit hranice zemí jak po souši, tak i po moři, což se ve většině případů neobejde bez ztrát na lidských životech. Nejpočetnější část migrantů tvoří obyvatelé zemí jak Blízkého, tak Středního východu, tedy zemí třetího světa, jejichž cílem jsou mimo jiné také státy Evropské unie (EU).

Toto aktuální téma se stalo předmětem zpracovávané bakalářské práce, jejímž **cílem je analyzovat dopady současné migrační krize na členské státy Evropské unie a zaměřit se na očekávaný vývoj migračních toků v následujících letech.**

Práce je členěna do čtyř kapitol. První kapitola se zabývá vymezením základních definic a jednotlivými migračními teoriemi, které jsou blíže specifikovány. Pojednává také o ukazatelích migrace a o migračních politikách.

Druhá kapitola je zaměřena na samotnou migrační politiku EU, a především na její vývoj. Je zde nastíněna současná uprchlická krize a jednotlivá adekvátní řešení, které stanovila EU v boji proti negativním dopadům krize.

Třetí kapitola práce je zároveň i první částí analýzy migrace a zabývá se vývojem migračních toků v rámci EU a vývojem žadatelů o azyl. Přináší přehled cílových evropských zemí migrantů a cest, přes které se do jednotlivých členských států dostávají. Představuje i migraci mezi jednotlivými členskými státy navzájem.

Čtvrtá a poslední kapitola pojednává o hlavních dopadech migrační krize na EU, jak v oblasti bezpečnosti, tak i v oblasti ekonomické a poukazuje na postoje členských států k migraci. Přináší taktéž aplikaci jednotlivých ukazatelů migrace na nejvíce populární země ze stran migrantů, a naopak i na ty nejméně žádané a hodnotí očekávaný budoucí vývoj migračních toků v následujících letech.

1 MIGRACE

První kapitola bakalářské práce vysvětluje pojem migrace a termíny, které s migrací úzce souvisejí. Je zde také dále zohledněna typologie migrace, její příčiny, migrační ukazatelé, jednotlivé migrační teorie a migrační politiky.

1.1 Vymezení migrace a základních pojmů

Migrace bývá definována různě a stává se předmětem zkoumání nejen v oboru ekonomie, ale také sociologie, psychologie, demografie a mnoha dalších. Pojem migrace je používán již celá staletí a pochází z latinského slova *migratio*, což v překladu znamená přemístění neboli stěhování. Obecně lze tedy migraci definovat jako proces stěhování obyvatel z jednoho regionu, země či kontinentu do jiného, který je časově méně či více omezený.

Lidé však často zaměňují pojem migrace s mobilitou, a proto je zde tedy nutné podotknout, že migrace znamená obvykle trvalou změnu pobytu, kdežto mobilita je spíše krátkodobějšího charakteru. Jako příklad mobility je možno uvést dojížděku lidí do jiných měst či zemí za prací.

S výše uvedenou definicí migrace jednoznačně souvisí i mnoho dalších termínů, které vymezuje nadcházející text.

Odborná literatura dnes obsahuje členění migrace v poměrně velkém množství a o její komplexní klasifikaci se pokusil například Henig (2007), který migraci dělí do tří základních kritérií.

Prvním z kritérií je kritérium **lokalizace**, které člení migraci na mezinárodní a interní. Mezinárodní migrace je taková migrace, ke které dochází mezi zeměmi daného kontinentu, resp. mezi státy. Může se jednat jak o migraci kontinentální, což je třeba přemístování v rámci regionu střední Evropy nebo zemí Visegrádu a mezikontinentální, které už neprobíhá jen v jednom konkrétním kontinentu.

Na straně druhé stojí interní migrace, která je specifikována jako migrace uvnitř státu. Interní migraci můžeme rozdělit na migraci regionální a lokální.

Druhé kritérium, jímž je kritérium **příčiny**, dělí migraci na dobrovolnou či nedobrovolnou. Dobrovolná migrace je akt vědomé volby, do níž zpravidla spadá pracovní migrace nebo migrace za účelem studia a plyne z touhy zlepšit svou ekonomickou či další pozici.

Nedobrovolné migraci předcházela akt nedobrovolného rozhodnutí migrovat, například z politických, náboženských, environmentálních či jiných důvodů. Migrant je v tomto případě vytlačen ze svého místa bydliště z důvodů, které sám nemůže ovlivnit.

Nedobrovolná migrace definuje také migraci vnucenou a vynucenou, kde vnucená migrace je znázorněním nerovností mocenských vztahů mezi lidmi. Někdo má moc a sílu vnutit druhé straně migrovat. Tato migrace většinou nastává v průběhu válek, kdy dochází k masovému vyhánění obyvatelstva. Vynucená migrace naopak nastává v důsledku přírodních katastrof, jako jsou povodně, sucho či hladomor.

Posledním kritériem je **časovost**, která je permanentní, tedy trvalá nebo dočasná. U permanentní migrace dochází k trvalé změně pobytu osoby, kdežto u migrace dočasné se jedná pouze o přemístění na určitou dobu.

Od migrace můžeme odvodit pojem *migrant*, kterým bývá označován ten, kdo překročí mezinárodní hranice a usadí se v jiné zemi na delší časové období, což je zpravidla více než jeden rok. Na tyto osoby je také nahlíženo jako na migranty legální či nelegální. Legální migranti představují osoby splňující veškeré zákonné podmínky v zemích, ve kterých se pohybují, pracují či žijí, kdežto nelegální migranti jsou osoby v neoprávněném postavení, které se odchyľují od platné legislativy (Matoušek, 2008).

Definice stanovují také pojmy emigrant a imigrant. Člověk opouštějící svoji domovskou zemi se stává emigrantem a člověk hledající své uplatnění na území jiného státu je označován jako imigrant.

Za určitých okolností se migrant může stát také uprchlíkem, který je z hlediska mezinárodního práva definován jako osoba, která se nachází mimo svou oblast. Je to nechráněný jedinec vyžadující zvláštní ochranu. Uprchlíci opouští svoji vlast za mimořádných podmínek a nechtějí nebo se nemohou vrátit. Důležitou roli zde hraje Úmluva o právním postavení uprchlíků, což je dokument definující uprchlíky jako takové a jejich práva (Matoušek, 2003).

Migranti a uprchlíci jsou osoby, které odcházejí ze svých rodných zemí, ale každého vede k odchodu něco jiného, což představuje hlavní rozdíl v těchto pojmech.

Uprchlík je člověk, který prchá ze své země kvůli obavám z pronásledování, a to už z důvodů rasových, náboženských či třeba politických. Na druhé straně stojí osoba migranta, která svoji zemi neopouští z důvodu obav či strachu, ale jednoduše proto, že chce zlepšit svoji životní úroveň, a to už skrze lepší pracovní příležitosti nebo také vzdělání. Hlavní

rozdíl tedy tkví v tom, že migranti na rozdíl od uprchlíků opouští svoji zemi dobrovolně a po jejich návratu jim nic nehrozí.

Dalším důležitým pojmem je cizinec, který je dle definice vymezen jako fyzická osoba, která není občanem České republiky (ČR), včetně občana EU. Je to osoba, která pochází z jiné země nebo je příslušná jiné kultuře. Cizinci, kteří se rozhodli usadit v jiné zemi, musí projít dlouhým procesem začleňování do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva. Tento proces se nazývá integrace a jedná se o komplexní jev, který je přirozeným důsledkem migrace a na jehož úspěšnost má vliv vládní politika vůči migrantům a síla etnické komunity (Matoušek, 2008; Ministerstvo vnitra ČR, 2017).

Klíčový je ochranný pobyt, jinak zvaný azyl, který stát poskytuje státnímu příslušníku třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti v souvislosti s jejím pronásledováním. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že azylant je ten, kterému byl udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu. Ministerstvo vnitra ČR také zřídilo zařízení, která slouží k ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany.

Žadatel o udělení mezinárodní ochrany je cizinec, který požádal hostitelskou zemi o mezinárodní ochranu. Postavení žadatele má cizinec od okamžiku podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany po dobu správního řízení o udělení mezinárodní ochrany a po dobu soudního řízení o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR (Ministerstvo vnitra ČR, 2017).

Existuje zde také vymezení bezpečné třetí země a země původu. Bezpečnou třetí zemí se rozumí stát, přes který uprchlík přešel do cílové země a kde se předpokládá dodržování lidských práv. Žádost o azyl v této zemi je pak zamítnuta s poukázáním na to, že ji měl žadatel podat právě v bezpečné třetí zemi (Matoušek, 2003).

Bezpečnou zemí původu se rozumí stát, jehož je cizinec státním občanem a v němž státní moc dodržuje lidská práva a je v její kompetenci dodržování těchto práv zajistit. Bezpečnou zemi původu neopouštějí její příslušníci z důvodů strachu z pronásledování, z náboženských ani jiných důvodů. Jedná se o stát, který přijal a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách a který umožňuje činnost právnickým osobám, které dohlíží nad stavem zachování lidských práv (Ministerstvo vnitra ČR, 2017).

Vzhledem k výše vysvětleným pojmům, a především k intenzitě migrace byla rozpracována celá řada indikátorů, pomocí nichž lze migraci sledovat a hodnotit. Základní ukazatelé migrace jsou zmíněny v následující podkapitole.

1.2 Ukazatelé migrace

Základním ukazatelem pro migraci je suma emigrantů a imigrantů, jinak objem migrace na daném území, avšak lepší vypovídací schopnost má index mobilnosti (1), který definuje relativní podíl migrantů a středního stavu obyvatelstva na daném území. Společně s přirozeným přírůstkem lze podle indexu mobilnosti hodnotit stabilitu obyvatelstva (Informační systém Masarykovy univerzity, 2004).

$$M_i = \frac{I + E}{S} * c \quad (1)$$

Dalším ukazatelem je migrační saldo (2), tj. rozdíl mezi počtem imigrantů a emigrantů v určitém územním celku a slouží jako základní ukazatel pro bilanci obyvatelstva. Pokud je počet přistěhovalých obyvatel vyšší než počet vystěhovalých, jedná se o pozitivní migrační saldo (růst), ale pokud je tomu naopak, jde o migrační saldo negativní (migrační úbytek).

$$MS = I - E \quad (2)$$

Efektivita migrace (3) je ukazatel, který se stanoví jako poměr mezi migračním saldem a obratem migrace. Pohybuje se v rozmezí od -1 do 1. Záporné hodnoty -1 by nabyly index na území, z něhož by se obyvatelé pouze stěhovali a nebyla by zaznamenána žádná imigrace. Naopak, kladné hodnoty 1 by index nabyly v případě, že by se do daného území obyvatelé pouze stěhovali a neexistovala by žádná emigrace.

$$E_m = \frac{I - E}{I + E} \quad (3)$$

Hrubá míra imigrace (4) a hrubá míra emigrace (5) měří úroveň těchto procesů v dané populaci nezávisle na její velikosti a jsou nejčastěji používány k výpočtu hrubé míry migračního salda (6), které se udává na 1 000 obyvatel středního stavu a vypočítá se právě jako rozdíl mezi hrubou mírou imigrace a emigrace.

$$I_i = \frac{I}{S} * c \quad (4)$$

$$I_e = \frac{E}{S} * c \quad (5)$$

$$I_{MS} = \frac{MS}{S} * c = \frac{I - E}{S} * c = \frac{I}{S} * c - \frac{E}{S} * c \quad (6)$$

Index čisté imigrace (7) získáme vydělením čisté imigrace hodnotou celkové imigrace a index čisté emigrace (8) se stanoví analogicky.

$$I_{\check{c}i} = \frac{I - E}{I} * c \quad (7)$$

$$I_{\check{c}e} = \frac{E - I}{E} * c \quad (8)$$

Jedním z významných indikátorů je rovněž index hrubé emigrace (9), který vymezuje počet vystěhování na počet přistěhování.

$$I_{he} = \frac{E}{I} \quad (9)$$

Význam jednotlivých složek ukazatelů je následný:

c = konstanta

E = počet emigrantů

E_m = efektivita migrace

I = počet imigrantů

$I_{\check{c}e}$ = index čisté emigrace

$I_{\check{c}i}$ = index čisté imigrace

I_e = hrubá míra emigrace

I_{he} = index hrubé emigrace

I_i = hrubá míra imigrace

I_{MS} = hrubá míra migračního salda

M_i = index mobilnosti

MS = migrační saldo

S = střední stav obyvatelstva daného regionu

1.3 Teorie migrace

Teorií, které vysvětlují příčiny migrace obyvatel je v současném světě celá řada a každá z nich odráží různé cíle, zaměření i zájmy. Je tedy pochopitelné, že každý z vědních oborů, který se migrací zabývá, bude mít na tuto problematiku odlišné názory. Nicméně se nedá říci, že existuje jakási nadřazená teorie migrace, protože žádná z teorií neumožňuje vysvětlit komplexní problém migrace v celém světě.

Aleš Franc (2010) pojednává ve svém příspěvku o samotném pojmu migrace, ale především o autorech ucelených teorií a konceptů, které se vyvíjely už od 2. poloviny 19. století. V příspěvku dále také konstatuje, že z pohledu vědy a jednoznačně z pohledu migračních teorií můžeme uvažovat o třech vývojových obdobích. Hlavní migrační teorie prvního období, tedy etapy od druhé poloviny 19. století až do první poloviny 20. století jsou utvářeny autory, kteří budou zmíněni na následujících řádcích.

První, kdo se pokusil o vytvoření systematického přístupu k problematice migrace, byl E. G. Ravenstein. Principy neboli zákony migrace formoval v roce 1885 ve svém významném díle *The Laws of Migration*. V jeho případě nešlo sice o vytvoření teorie migrace jako takové, ale o shromáždění určených pravidelností stěhování do Londýna v poslední třetině 19. století.

Osobitý přístup ke studiu migrace v prvním období představila také Chicagská sociologická škola, která zkoumala evropské migranty žijící v USA a proces jejich integrace do společnosti. Významným dílem tohoto období je kniha W. I. Thomase a F. Znanieckého *The Polish Peasant in Europe and America*, která poprvé vyšla v roce 1918.

Dalším z autorů chicagské školy byl E. W. Burgess, který spojoval problematiku migrace s tzv. zónováním ve městě, což také zachytil ve své knize *The Growth of the City: An Introduction to the Research Project*, jež byla publikována v roce 1925. Tento koncept byl založen na tom, že imigranty přitahují obzvláště chudší městské čtvrti v blízkosti průmyslových podniků. Na toto poznání navázal také myšlenkou, že s postupujícím začleňováním migrantů dojde i k jejich přemísťování do jiných částí měst.

Migraci a procesu adaptace se věnovala i celá řada dalších autorů již zmíněné školy, ale za nejvýznamnější osobnost tohoto směru byl považován R. E. Park, který přišel s teorií marginality, pomocí níž prosazoval myšlenku, že lidé nejsou jen vykořenění a nezakotvení, ale jsou také kreativní a tím přinášejí kulturní pokrok a mnohdy také sociální změny.

Park svoji myšlenku zveřejnil v programovém textu *The City*, který byl publikován také v roce 1925.

Identicky přistupovali k vývoji teorií migrace i autoři Drbohlav a Uherek (2007), kteří svým příspěvkem chtěli upozornit stěžejně na mnohdy i problémová hlediska spojená s tvorbou migračních teorií a na časový vývoj důležitých migračních konceptů, které taktéž členili do tří základních období. Na první etapu, která skončila v první polovině 20. století, navázala etapa druhá, která sahala až na konec druhé poloviny 20. století.

V druhém období navázal na výzkum autorů chicagské školy demograf William Peterson, který se soustředil převážně na proměny migrace v čase, ale také si všímal i technologické vyspělosti migrujících skupin. Svoji typologii, ve které zdůrazňoval, že se migrace objevuje zejména z ekonomických, politických a mnohdy i ekologických důvodů, zveřejnil v roce 1958.

Petersonova typologie byla mnohdy doplňována či přepracována, protože neuměla zdaleka pokrýt rozmanitost migračních procesů, které rozlišujeme v praxi. Jeden z pokusů o přepracování učinil Andreas Demuth, který se snažil přiblížit rozdíly migrace dobrovolné a nucené.

Důležitý podnět pro teorii migrace přinesla 50. a 60. léta 20. století, kdy se objevuje tzv. „push-pull“ teorie, jejímž zakladatelem byl D. J. Bogue. Tento autor předpokládá, jak už z názvu teorie vyplývá, působení dvou faktorů - faktorů „push“, které člověka ze země vypuzují a faktorů „pull“, které ho naopak přitahují.

„Push-pull“ teorie byla později rozpracována celou řadou autorů. Na přelomu 60. a 70. let 20. století se o podrobnější rozpracování pokusil například Clifford Jansen a E. S. Lee, kteří operovali s pojmy jako výchozí a cílový prostor nebo také přitažlivý a odpuzující faktor. Na základě jejich rozborů lze vyvodit, že migrační pohyb nastává v tu chvíli, kdy faktory vytlačují migranta z jeho země a přitahují ho do cílového prostoru. Tento proces je ovlivněn různými faktory a závisí na celé řadě příčin.

V 60. letech se také dále objevuje kniha *Assimilation in American Life*, jejímž autorem je Milton M. Gordon. Autor v této knize přehodnocuje dosavadní koncepty amerického kulturního pluralismu a analýzou teorií poukazuje na mnohé další studie, které na téma hledání optimálního modelu integrace imigrantů budou v celém světě následovat.

Dodnes se o nejsystematičtější vymezení migrační teorie pokusil Douglas Massey a jeho tým. Jejich cílem bylo shrnout veškeré dosavadní výzkumy a pohledy na migraci.

Nedostatky jednotlivých teorií, které spočívali v jejich nekomplexnosti, se snažili nahradit právě jejich porovnáním. Výsledkem, jejichž základem byla souhrnná teorie migrace, bylo formulování masivních, přesto soudržných závěrů.

Třetí a poslední etapa se podle již zmíněných autorů příspěvků odehrává od počátku 21. století a s tímto vymezením se ztotožňují i autoři Baršová a Barša (2005). Jejich výklad zdůrazňuje vzájemnou komplementární povahu migračních teorií a klade si za cíl poukázat na to, jak jedna teorie mnohdy zaplňuje nedostatky v jiné.

V současnosti používané teorie migrace, které budou v následujících částech vysvětleny, se snaží určitým způsobem podat ucelený a přesný výklad, avšak zachycují pouze jen dílčí část dané problematiky. Jednotlivé teorie proto můžeme považovat jen za pouhá vodítka, jejichž užitečnost se odráží od předmětu zkoumání.

1.3.1 Neoklasická teorie migrace

K první skupině, dle Masseyho a jeho kolegů, patří tzv. neoklasická teorie migrace, která představuje jednu ze základních vysvětlujících teorií a zaměřuje se především na rozdíly ve mzdách a zaměstnanosti různých států a také na náklady související s migrací. Na základě této koncepce je tedy migrace důsledkem nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou, které se střetávají na trhu práce.

Hlavním a nezbytným předpokladem pro neoklasickou teorii migrace je uspokojivě fungující pracovní trh na straně obou zemí, odkud migranti přicházejí a úsilí jednotlivce maximalizovat svůj užitek. Odchod lidí ze země snižuje počty pracovníků a vede sice ke zvýšení výdělku, avšak na straně druhé dochází k velkému přílivu lidí do ekonomicky vyspělejších zemí, což naopak výdělky snižuje.

Neoklasická ekonomická migrační teorie zdůrazňuje výhody svobodného pohybu obyvatel zvyšující blahobyt obou regionů, spočívající především ve zvýšení kvalifikace migrantů či zvýšení mezd ve zdrojové zemi odchodem přebytečné pracovní síly. To je ale často v rozporu s pozorovanou realitou. Není vždy pravidlem, že lze pozorovat efekt růstu mezd a blahobytu ve zdrojové zemi jako následek emigrace (Brázová, 2010).

Tato teorie tedy v souhrnu říká, že lidé z chudších zemí, kde jsou nízké mzdy, by migrovali do zemí s vyššími mzdami, dokud by rozdíly nevymizely a migrace neustala. Z výše uvedeného vyplývá, že neoklasická teorie migrace má své nedostatky, které spočívají zejména v tom, že se soustřeďuje pouze na jedinou oblast a nebere dále v úvahu bariéry či různá omezení, která způsobují neschopnost lidí svobodně migrovat.

1.3.2 Nová ekonomie migrace

Jestliže základní jednotkou analýzy neoklasického přístupu je vždy jedinec, tak v pojetí nové ekonomie migrace je zohledňována funkce rodinných vazeb založených na rodinných rozhodnutích. „*Příčinou migrace tedy není samotný mzdový rozdíl, jako tomu bylo v neoklasické teorii, ale existující nejistota, riziko a relativní chudoba.*“ (Palát, 2014, s. 20).

Tento přístup rozvinul zejména Oded Stark, který studoval migrace z venkova do měst v rozvojových zemích. Stark zjistil, že hlavním stimulem pro migraci není odlišnost ve mzdách, ale především pochybnosti a snaha vyhnout se riziku pomocí diferenciací zdrojů příjmu (Baršová a Barša, 2005).

Domácnosti mají na rozdíl od jednotlivců jednu možnou výhodu, a to že mohou rozložit svá rizika uvnitř rodiny. Někteří členové domácnosti mohou být vysláni do zahraničí, kde na ně čekají lepší pracovní příležitosti, a hlavně lepší pracovní podmínky. Tito členové pak v zahraničí pobírají vyšší mzdu a tím pádem mohou určitým způsobem minimalizovat vznik případných rizik pro celou rodinu.

Nová ekonomie migrace má určité nedostatky. Zejména nevysvětluje migraci celých rodin, a také se orientuje výhradně na nabídkovou stranu migrace, tedy na její příčiny ve vysílajících zemích a nebere v potaz poptávku v zemích přijímajících (Baršová a Barša, 2005).

1.3.3 Teorie duálního trhu

Další ekonomicky založená teorie je teorie dvojího tedy duálního trhu, která byla vypracována Michaelem D. Piore (1979) a která vysvětluje, že ve vyspělých zemích je důvodem zvýšené migrace neustálá poptávka po migrační pracovní síle a že existují dva typy pracovních sektorů.

První sektor je primárně určený jen pro domácí pracovní sílu, tedy pro kvalifikované pracovníky, kteří mají dobré platy, kdežto druhý sektor je nebezpečný, fyzicky náročný, nevalně placený a vykonávají se zde také nekvalifikované činnosti a najímají se do něj především pracovní migranti (Drbohlav a Uherek, 2007).

Zmíněné dva sektory jsou pro dnešní moderní společnost typické a jejich způsob produkce fakticky sám zapříčiňuje migrační toky. V protikladu k neoklasickým teoriím se migrace nedá vysvětlit jako rozdíl ve mzdách mezi vysílajícími a přijímajícími zeměmi, ale

z hierarchicky uspořádané segmentace trhu práce a z náborových politik (Baršová a Barša, 2005).

„Explanační proměnné je třeba hledat na straně zaměstnavatelů a nabízených míst, nikoliv na straně dělníků a mezd.“ (Piore, 1979, s. 19).

Tato teorie tedy vysvětluje, že migranti odvozuji svá postavení ve společnosti podle situace, která právě probíhá v zemích jejich původu, a ne podle situace v zemi, ve které bydlí a pracují. Právě z tohoto důvodu jsou schopni snášet nízký sociální status. Pracovní trh tímto způsobem funguje až do té doby, než se migranti přeorientují na zemi, ve které se právě zdržují. Tímto okamžikem se oddělí sociální status od statusu zaměstnání a může dojít k sociálním konfliktům mezi migranty (Baršová a Barša, 2005).

1.3.4 Teorie světového systému

Wallerstein (1974) definuje světový systém jako sociální systém, který má definované hranice, pravidla, je soudržný a vytváří se silami, které jej drží pohromadě, ale zároveň ho rozbíjí. Existuje po určitou dobu, během které se jeho rysy mění či zůstávají.

Teorie říká, že migrace je zapříčiněna historickým uspořádáním tržních vztahů v rámci světového systému. Hlavním důvodem je, že kořeny mezinárodní migrace jsou dány historickou strukturou světového tržního uspořádání. Kapitalistické výrobní a ekonomické vztahy pronikly do periferií, což tedy s sebou kromě jiného přináší i nežádoucí dopady (Massey et al., 1997). Hlavním důvodem je to, že základy mezinárodní migrace jsou dány převážně historií světového tržního uspořádání.

Jako příklad lze uvést zemědělece, jejichž cílem je zvyšovat a maximalizovat výnosy pomocí nových strojů, scelováním půdy a využíváním přísad, jako jsou hnojiva, pesticidy aj. Tento jejich přístup má ovšem jen minimální šanci uspět, protože bývají obvykle vytlačeni silnou konkurencí, která jim půdu zabere a za pomoci strojů sníží potřebu manuální práce. Toto všechno má za následek migraci obyvatelstva do vedlejších měst nebo i států a zároveň příchod velkých a ekonomicky stabilních podniků do periferních oblastí s vidinou nižších nákladů (Brázová, 2010).

1.3.5 Teorie sítí

Teorie sítí zachycuje způsoby, jakými se migrace udržuje a reprodukuje. Síť se ustavují díky migraci, ale taky migraci živí a posilují. Migrační síť spočívají v tom, že propojují nynější migranty, migranty dřívější, ale také nemigranty, a to buď v zemích vysílajících či

přijímajících. Vazby vznikají prostřednictvím příbuzenství či přátelství. Sítě snižují náklady a rizika pohybu a z toho vyplývá, že také zvyšují pravděpodobnost mezinárodního pohybu (Massey et al., 1997).

Vazby poskytují jednotlivcům i skupinám významné zdroje informací, rozmanité formy sociální nebo dokonce i finanční pomoci. Existence těchto neformálních sítí usnadňuje příchod nových migrantů do daného regionu, protože nepřímo snižuje náklady i rizika potenciální migrace a tím zvyšuje očekávaný zisk z migrace.

Teorie síťových vazeb nespolehá pouze na vysvětlení tendencí migrovat jako individuální rozhodnutí jednotlivce nebo rodiny, nýbrž podtrhuje migraci jako systém, kde každé jednotlivé rozhodnutí ovlivňuje vývoj migrace.

Ovšem i migrační sítě mají omezenou životnost. *„Jejich přítomnost při saturaci cílového prostoru může v cílovém prostoru krátkodobě zvýšit nezaměstnanost a způsobit další sociální problémy. Po čase migrační sítě odumírají, nebo se přesouvají jinam a v cílovém prostoru nastává situace nikoli nepodobná té, jež existovala před vznikem migrační sítě.“* (Drbohlav a Uherek, 2007, s. 8).

1.3.6 „Push-pull“ teorie

„Push-pull“ teorie spadá do 60. let 20. století a rozděluje faktory způsobující pohyb obyvatel na „push“ faktory a „pull“ faktory. V české literatuře jsou zmiňovány také jako faktory tlaku a tahu (Palát, 2014).

„Push“ faktory, tedy faktory tlaku, jsou takové faktory, které určitým způsobem nutí a tlačí migranty k opuštění země původu. Řadíme mezi ně například:

- Vysoká nezaměstnanost
- Politická nestabilita
- Válka
- Přírodní katastrofy
- Vysoká míra zalidnění
- Politická a náboženská nesvoboda
- Diskriminace
- Pronásledování apod.

Tyto faktory nejsou pro jedince však ještě samotným důvodem k migraci, a proto na druhé straně existují „pull“ faktory, jinými slovy faktory tahu, které člověka nějakým způsobem přitahují. Jsou to:

- Pracovní příležitosti
- Lepší životní podmínky
- Vzdělávání
- Kultura
- Atraktivní podnebí
- Bezpečnost
- Sjednocení rodiny apod.

„Ve své době měla „push-pull“ teorie poměrně silný explanační potenciál, ale v současnosti již migrace představuje natolik komplexní jev, že mechanistický model „push-pull“ značně redukuje jeho povahu.“ (Henig, 2007, s. 76).

Výše uvedené migrační koncepce poskytují v určitých případech alespoň základní návod, kterým by se měly řídit migrační politiky, jež vysvětluje nadcházející podkapitola.

1.4 Migrační politiky

„Termínem migrační politiky označujeme politiky směřující k přímé či nepřímé regulaci a řízení pohybu lidí přes mezinárodní hranice – v případě Evropské unie přes její vnější hranice – a jejich pobytu na území států, jejichž nejsou občany. Migrační politiky se týkají jak regulace a usměrňování legální migrace, tak postihu a prevence nelegální migrace. Patří sem například vydávání víz a pasů, ostraha a regulace překračování hranic a podmínky udělování ochrany cizincům prostřednictvím azylu.“ (Barša a Baršová, 2005, s. 9-10).

Výše zmíněné migrační politiky také zahrnují politiky imigrační a integrační. Cílem imigračních politik je určit, jací cizinci a za jakých podmínek se mohou dlouhodobě či úplně usadit v přijímajících zemích. Na imigrační politiky navazují politiky integrační, které jsou také jejich nedílnou součástí. Cílem těchto politik je podpořit začleňování přistěhovalců do hostitelských zemí a za nejširší cíl je považována sociální a politická soudržnost společnosti. Aktivity, které jsou součástí této oblasti, spadají téměř do výhradní kompetence národních přístupů, a to z toho důvodu, protože neúspěch jednoho členského státu při realizaci této politiky může mít negativní dopady na ostatní státy. Hlavním předpokladem pro úspěch

integrace cizinců je vzájemné pochopení odlišných kultur či hodnot (Ministerstvo vnitra ČR, 2017; Barša a Baršová, 2005).

Hlavním předmětem imigračních politik je především regulace vstupu přistěhovalců do hostitelských zemí a předmětem politik integračních je naopak jejich adaptace v hostitelské společnosti, aby se bez větších problémů stali její součástí.

V Tabulce 1 jsou schematicky znázorněny výše zmíněné migrační politiky a rovněž azyl, který je vymezen jako samostatný celek migračních politik. Na jedné straně sice můžeme uprchlíctví a azyl zahrnout do imigračních a integračních politik, avšak tato problematika je značně vymezena mezinárodním právem (Barša a Baršová, 2005).

Tabulka 1: Migrační politiky

MIGRAČNÍ POLITIKY			
PŘISTĚHOVALECKÉ POLITIKY		AZYL ↔	Kontrola hranic, potírání nelegální migrace, víza, turismus, sezónní práce, studium, stáže apod.
IMIGRAČNÍ POLITIKY	INTEGRAČNÍ POLITIKY		
regulace vstupu přistěhovalců na území	regulace začleňování přistěhovalců do společnosti		

Zdroj: Barša a Baršová, 2005

2 MIGRAČNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE

Členské státy EU se vyslovily, že spojí a ucelí základní předpisy, aby mohlo dojít k projednávání žádostí o udělení azylu podle zásadních pravidel, které budou uznávány na celém území EU. Migrační politika EU je poměrně mladá politika, jejíž vývoj se datuje od druhé poloviny 20. století.

2.1 Vývoj migrace a migrační politiky Evropské unie

Migrace existuje již celá staletí, neboť pohyb z místa na místo zahrnuje podmínky lidského žití stejně jako zrození, nemoci či smrt. Dřívější Evropa byla plná pohybu. Například v období novověku se na dlouhé vzdálenosti přesouvali nejrůznější skupiny migrantů jak po vodě, tak po souši. Někteří se stěhovali za výdělkem a jiní se zase vraceli ze svých obchodních cest domů. Jinak tomu nebylo ani za období světových válek. Mohutná vlna útěků a nucené migrace provázela masové vojenské přesuny. Století válek se také nazývalo „století uprchlíků“. Na podrobnější historii odkazuje Klaus J. Bade (2005), který shrnul dějiny migrace ve své knize „Evropa v pohybu: evropská migrace dvou staletí.“

Při vývoji migrační politiky byla považována za jednu z nejdůležitějších podmínek pro fungování společného trhu Římská smlouva z roku 1957, jež započala evropskou integraci. Smlouva je založena na volném pohybu obyvatel členských států. Migrací ze zemí mimo Evropské společenství (ES), později EU, se Společenství zabývalo jen povrchně a pokládalo ji za problém členských států. V dnešní době je migrace již stálou součástí evropské agendy a patří mezi neaktivnější prvky politik EU (Barša a Baršová, 2005).

Významným rysem migrační politiky, jako souboru vzájemícího se na jiné oblasti, je různé tempo a intenzita. Sjednocování politik je intenzivnější tam, kde se objevuje výrazný bezpečnostní aspekt (kontrola hranic). Naopak méně intenzivní je tam, kde převažují kulturní a sociální aspekty (integrace). Svou roli zde sehrává Úmluva Organizace spojených národů o postavení uprchlíků z roku 1951, která zavazuje všechny země EU.

Evropské hospodářské společenství (EHS) sice původně nedisponovalo pravomocemi v oblasti vstupu občanů třetích zemí na území členských států EU, ale orgány EHS již poměrně brzy přijaly kroky, které usilovaly o koordinovaný přístup k migraci. První krok se udál v lednu roku 1974, kdy Rada vyzvala k vypracování akčního programu na zlepšení podmínek pracovních migrantů a podporu volného pohybu uvnitř EHS. Na tuto výzvu navázala také Evropská komise (EK) a v prosinci roku 1974 představila svůj návrh Akčního

programu, který měl být prospěšný pro migrující pracovníky a jejich rodiny. V tomto programu EK označila migrující pracovníky jako jeden z největších sociálních problémů té doby. EK také vyzdvihla, že hlavním problémem je nedostatečná integrace migrujících pracovníků ze zemí EHS a také migrantů ze třetích zemí. Z toho důvody zdůrazňovala právo na volný pohyb ekonomicky aktivních obyvatel členských zemí jako klíčový princip.

Jako další z problémů EK viděla ilegální migraci a upozornila na to, že se ilegální migranti, jako příslušníci nižších sociálních tříd, stávají obětmi zavraždění a jsou často vykořisťováni. Na tento problém navázala a žádala od členských států společný přístup k této tématice. Rada tento program schválila dne 9. února 1976 a projevila jasný souhlas v záležitostech koordinace se třetími zeměmi.

Následným krokem a také impulsem ke zvýšení intenzity spolupráce se stalo rozhodnutí o odstranění překážek k vytvoření jednotného trhu tzv. Jednotným evropským aktem, který byl přijat v roce 1986. „*Nemá-li dojít k ohrožení bezpečnosti a stability členských zemí, musí být zrušení kontrol osob na vnitřních hranicích ES (jako podmínka řádného fungování společného trhu) doprovázeno přísnějšími kontrolami na jeho vnějších hranicích a sladěním migračních a azylových politik.*“ (Barša a Baršová, 2005, s. 136). Tento výrok zůstává dodnes základem pro migrační strategie EU.

Dalším postupem byla iniciativa tzv. schengenské skupiny, které byla tvořena původně Francií, Německem a zeměmi Beneluxu. Tato skupina se pokusila zrealizovat dohodu o postupném zrušení kontrol na vnitřních hranicích. První dohoda byla uzavřena roku 1985 a důležitou roli měla taktéž druhá dohoda z roku 1990. Schengenské dohody také vedle zrušení kontrol na vnitřních hranicích zavádějí bezpečnostní opatření. K pěti zakládajícím státům se postupně přidaly všechny země EU, až na výjimky, jimiž byla Velká Británie a Irsko.

Také Dublinská úmluva z roku 1990 byla významným krokem a měla řešit zejména nerovnoměrné zatížení zemí ES azylovými žádostmi. Měla také odstranit situace, kdy byli jednotliví žadatelé o azyl posíláni z jedné země do druhé s tím, že ani jedna pro ně není vhodná. Úmluva vstoupila v platnost roku 1997 (Barša a Baršová, 2005).

„*Důležitým milníkem na cestě ke společné migrační politice EU bylo přijetí Maastrichtské smlouvy v roce 1992, která vízové žádosti jako jeden aspekt migrační politiky výslovně začlenila do oblasti komunitárního práva.*“ (Scheu, 2011, s. 96). Maastrichtská smlouva, tedy smlouva o EU, vyzdvihovala otázky týkající se azylu, kontrol vnějších hranic

a migrační politiky. Smlouva zavedla metody spolupráce jak v oblasti společné bezpečnostní a zahraniční politiky, tedy druhého pilíře, tak v oblasti spravedlnosti, kterou zahrnoval nově vzniklý třetí pilíř. Tato forma spolupráce byla považována za neúspěšnou a také nedostatečnou hlavně z toho důvodu, že jednomyslnost členských států v těchto otázkách byla prakticky nedosažitelná a nepodařilo se přijmout závazné právní normy.

Důležitý přelom ve vývoji migrační politiky přinesla konference v Amsterdamu, která schválila nápravu základních smluv platnou od roku 1999. Tato smlouva začlenila Schengenskú dohodu do rámce EU a posunula jak migrační, tak i azylovou politiku na komunitární úroveň. Do smlouvy o založení ES byla Amsterodamskou smlouvou začleněna hlava IV, kde měla Rada přijímat opatření při odstranění kontrol na hranicích, ve vízové oblasti a také v oblasti nelegální migrace, azylu a přistěhovalectví. Členské státy se dohodly na pětiletém přechodném období, které mělo trvat od roku 1999 do roku 2004, ve kterém měly platit omezené pravomoci Evropského soudního dvora. Irsko, Velká Británie a také Dánsko si prosadily, že bez souhlasu nemohou být hlavou IV vázány (Scheu, 2011, s. 97).

V říjnu 1999 byly podniknuty první kroky ke společné migrační a azylové politice, o kterých rozhodlo zasedání Rady ve finském Tampere. Existovaly zde čtyři východiska, což bylo partnerství se zeměmi původu migrantů, vytvoření společného azylového systému, spravedlivé jednání s občany ze třetích zemí a také vízová politika, kontrola hranic a navrácení migrantů do země původu (Barša a Baršová, 2005).

Na program z Tampere v roce 2004 navázal Haagský program, díky němuž měl být z Evropy během pěti let prostor bezpečnosti, spravedlnosti a svobody.

Smlouvou, které ale nepřinesla viditelnou změnu, byla Lisabonská smlouva, jejímž hlavním přínosem bylo zapojení Evropského parlamentu do otázek legální migrace. Naopak rostoucí hodnotu migrace určuje Pakt o imigraci a azylu, který byl schválen v říjnu roku 2008 a který slouží jako návod pro opatření v oblasti azylu a migrace.

Po ukončení Haagského programu byl v roce 2009 přijatý Stockholmský program, který stanovil priority a cíle na období let 2010-2014. Oproti Haagskému programu se vyznačoval konkrétními cíli, ve kterých byly vymezeny zejména strategické záměry v oblasti bezpečnosti, svobody a práv (Euroskop, 2016).

Jak už bylo zmíněno, největším motivem byl vznik EU, který s sebou přinesl značné výhody zejména v tom směru, že každý občan EU má právo žít a pracovat v jakémkoli jiném členském státě. Pro některé to byl signál přestěhovat se z chudších zemí do bohatších,

zpravidla do severozápadní Evropy, kde získali lepší životní podmínky a dosáhli vyšších mezd. Nejedná se však o jediné tendence po vzniku EU. Mnoho migrantů se také rozhodlo přestěhovat do jiných měst za lepším podnebím, a to po odchodu do důchodu.

Dříve se do zahraničí stěhovalo poměrně málo občanů EU, ale po rozšíření v roce 2004 a 2007 vzrostla migrace z východu na západ, a to hlavně kvůli rozdílům v bohatství mezi chudšími členskými státy a zbytkem EU. Nejbohatší regiony EU byly až devětkrát bohatší než nejchudší části a také měly dostatek volných pracovních míst. Migranti z Polska mířili například do Irsku, Švédska či Německa. Rumuni si zase vybírali práci ve Španělsku a Itálii kvůli jazykovým i kulturním důvodům. Tyto tendence se zpomalily v roce 2009, kdy propukla hospodářská krize a snížil se počet volných pracovních míst (Evropa v pohybu, 2010).

Nejvýraznější tendence migrantů se objevily v roce 2015, kdy propukla migrační neboli uprchlická krize. Tato krize je doposud probíhající politickou krizí EU, způsobenou velkým počtem imigrantů a uprchlíků. Migrační krizi rozhoupalo tzv. Arabské jaro, které přineslo rostoucí nestabilitu a následný přesun tisíce osob směrem k EU. Migrační krizí se bude podrobněji zabývat následující kapitola.

2.2 Migrační krize Evropské unie

Jak už bylo zmíněno, hlavním podnětem pro současnou migrační krizi bylo tzv. Arabské jaro, které do EU přilákalo velkou vlnu migrantů. Pod pojmem Arabské jaro se skrývá celá řada nepokojů a protestů, které probíhaly od roku 2010 a ještě zdaleka nejsou u konce.

Evropa je sužována závažnou uprchlickou krizí už od roku 2015, kdy obrovské počty lidí utíkaly před konflikty a chudobou ze zemí jako je Afrika, jižní Asie, Irák, Afghánistán či Sýrie. Náporu migrantů čelila zejména jižní část EU, a to především oblast Středomoří. Odtud se dále snažili dostat do severních členských zemí EU, jakými jsou například Německo, Švédsko nebo i Rakousko. Migranti si vybírají tyto země z toho důvodu, že se domnívají, že zde budou mít lepší příležitosti a také možnosti na získání sociální podpory a azylu (Euroskop, 2016).

Středozevní moře však není jedinou cestou, která umožňuje přístup do Evropy. V roce 2017 se lodě s migranty začaly objevovat i na vlnách Černého moře. Cesty migrantů vedou v mnoha případech právě po moři, a tak se zde objevují poměrně značné ztráty na životech. Migranti, kteří zvládnou cestu přes Černé moře, většinou odcházejí směrem na západ, kde jim ale znesnadňují cestu pohraniční kontroly.

Současné migrační toky, které zasáhly Evropu, nemají na našem kontinentě obdoby od konce 2. světové války. V průběhu migrační krize se ukázalo, že jedním ze základních rozměrů jsou negativní dopady hlavně v oblasti bezpečnosti.

Evropa se stala dějištěm teroristických útoků proti civilním cílům, při nichž vyhaslo už několik životů. Společný pro ně byl islamistický motiv. Souvislost s migrací jako takovou, byla zjevná ve všech případech. Někdy byli pachatelé přímo migranti, kteří pronikli do Evropy v době krize a v řadě případů šlo o občany členských států narozené v Evropě v rodinách migrantů (Břicháček, 2016).

S velkou vlnou migrantů se také vzedmula vlna sexuálních útoků jak na ženy, tak i děti. Mezi země zasažené sexuálními útoky patří především země, kde je znám velký příliv migrantů, tj. Německo, Švédsko či Rakousko. K obdobným případům dochází také v určité míře i v Maďarsku, Finsku nebo Dánsku.

Na mnoha evropských zemích se ukazuje, že s přílivem migrantů také dochází k nárůstu kriminality, a to od méně závažné majetkové trestné činnosti, až po větší delikty.

Evropa, jež je sužována sexuálními násilím, teroristickými útoky, výtržnostmi a dalšími trestnými činnostmi a narušováním veřejného pořádku ze strany migrantů, se stala bez pochyby mnohem méně klidným místem pro život, než byla doposud. Avšak mnozí představitelé západoevropských států jasně odmítají spojování těchto událostí s masovou migrací.

EU se snaží přijít s adekvátním řešením současné migrační krize již od jejího propuknutí. V následující části budou zmíněna nejdůležitější opatření, které mají podle EU příliv migrantů zmírnit.

2.2.1 Finanční podpora

EU poskytuje finanční podporu členským státům jak na zvládnutí migračních tlaků, tak při plnění povinností, které členským státům vyplývají z práva EU, a to v souvislosti s azylovou a migrační politikou a také ochranou vnějších hranic. Do této podpory spadá například operativní podpora unijních agentur, uvolňování finančních prostředků z fondů EU nebo vysílání podpůrných týmů do tzv. hotspotů (Břicháček, 2016).

Právě zavedení hotspotů se stalo jedním z prvních konkrétních a v praxi uplatňovaných řešení. Hlavním cílem hotspotů je rychlá identifikace, registrace a snímání otisků prstů příchozích migrantů. Právě pro snímání otisků prstů byla zřízena v roce 2003 databáze

Eurodac. Na základě této databáze je příslušným orgánům členských států EU umožněno identifikovat osoby, které byly na vnějších hranicích zadrženy kvůli nezákonnému překročení nebo také žadatelů o azyl (Úřad pro ochranu osobních údajů, 2013).

Podporu poskytuje rovněž Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž, která vznikla v roce 2016 přeměnou tehdejší agentury Frontex. Tato agentura poskytuje podporu tím způsobem, že koordinuje návrat nelegálních migrantů.

Unie na financování krize uvolňuje prostředky ze svých fondů. Nejvýznamnějším fondem je Azylový, migrační a integrační fond, který byl zřízen pro období 2014-2020 a disponuje částkou 3,1 miliardy eur. Dalšími prostředky jsou například prostředky z Fondu pro vnitřní bezpečnosti a jiných zdrojů (Břicháček, 2016).

2.2.2 Přerozdělování migrantů

Přerozdělování migrantů se stalo jedním z hlavních témat při řešení migrační krize. V rámci tohoto přerozdělovacího mechanismu by si evropské státy měly mezi sebou uprchlíky přerozdělit podle předem stanovených kvót.

Koncem května 2015 předložila EK první balíček opatření, který měl sloužit pro řešení migrační krize. Tento balíček obsahoval návrh na mimořádnou realokaci 40 000 osob, které potřebují mezinárodní ochranu. Toto opatření se týkalo především osob na území Řecka a Itálie, které na území těchto států požádaly o mezinárodní ochranu. V případě Itálie mělo jít o 24 000 osob a v případě Řecka o 16 000 osob. Do procesu přerozdělování měli být zahrnuti žadatelé, kteří přišli na území těchto dvou států od 15. dubna 2015 až do uplynutí dvou let od vstupu rozhodnutí v účinnost (Břicháček, 2016; Evropská rada, 2018).

Myšlenka přerozdělení 40 000 žadatelů o mezinárodní ochranu z Itálie a Řecka v průběhu dvou let byla přijata koncem června 2015 na zasedání Evropské rady. K přerozdělení však nemělo dojít podle závazných kvót, nýbrž na základě konsensu členských států s přihlédnutím k jejich současné situaci. Členské státy, které budou do mechanismu zapojeny, obdrží jednorázovou částku ve výši 6 000 EUR za každou relokovanou osobu.

Začátkem září 2015 předložila EK druhý balíček, který obsahoval další návrh na přemístění 120 000 žadatelů o mezinárodní ochranu. Z Itálie mělo být přerozděleno 15 600 osob, z Řecka 50 400 osob a z Maďarska 54 000 osob. Do tohoto systému přerozdělování měli být zahrnuti žadatelé, kteří přišli na území uvedených států v období od jednoho měsíce

před vstupem rozhodnutí v účinnost až do uplynutí dvou let (Břicháček, 2016; Evropská rada, 2018).

Rozhodnutí bylo Radou přijato koncem roku 2015. Hlavní rozdíl od návrhu byl v tom, že mezi zeměmi už neúčinkovalo Maďarsko, jelikož projevilo nezájem. Z toho důvodu zbývajících 54 000 osob, které měly připadnout na Maďarsko, měly být relokovány ve stejném poměru z Itálie a Řecka. Stejně jako u prvního přerozdělování, měly členské státy obdržet jednorázovou částku ve výši 6 000 eur za každou osobu.

Je nutné podotknout, že dva státy, Rakousko a Švédsko, získaly výjimky z povinnosti přijímat přerozdělené migranty, a to z toho důvodu, že v těchto zmíněných zemích přetrvávaly zesílené migrační tlaky.

EU sice chtěla pomocí přerozdělovacích kvót zmírnit následky migrační krize, ale dostalo se jí spíše negativní odezvy. Proti dalšímu přerozdělovacímu plánu hlasovalo například Maďarsko, ČR, Slovensko a Rumunsko. Představa, že členským státům budou bez jejich souhlasu přidělováni migranti, aniž by mohly mluvit do jejich počtu, moc ohlasů neposbíralo.

2.2.3 Integrovaná správa vnějších hranic

Ochrana vnějších hranic je pro EU podstatná, neboť v schengenském prostoru nefungují kontroly na vnitřních hranicích. Z toho vyplývá, že by se mělo dbát na to, aby byly co nejvíce sřeženy hranice vnější. Nárůst počtů příchozích osob ovšem svědčí o tom, že ochrana vnějších hranic není úplně dostačující. Jak už bylo výše zmíněno, v roce 2016 vznikla Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž, dříve známá jako Frontex, která má za úkol chránit vnější hranice Unie. Další podporou má Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu a Evropský policejní úřad. EU kromě diplomovaných cest využívá také Společná bezpečnostní a obranná politika (Euroskop, 2016).

Rada v polovině května 2016 přijala prováděcí rozhodnutí, jímž se stanoví doporučení umožňující pokračování provádění dočasných kontrol na vnitřních hranicích v mimořádných situacích. Rakousko, Německo, Dánsko, Švédsko a Norsko měly na základě dokumentu dobu maximálně šesti měsíců zachovat přiměřené dočasné hraniční kontroly na vnitřních hranicích (Evropská rada, 2018).

V dubnu roku 2016 byly organizovány společné operace na vnějších hranicích, z nichž nejvýznamnějšími byly posílené mise Triton a Poseidon ve Středozemním moři. Tyto mise byly organizovány hlavně z toho důvodu, že při převážení migrantů na lodích přes

Středozemní moře docházelo k četným ztrátám na životech a také mělo dojít k zamezení nelegálnímu pašerování migrantů.

2.2.4 Spolupráce se třetími zeměmi

Logický směr ochrany před nelegální migrací je spolupráce se třetími zeměmi. Úsilí se zaměřilo zejména na Turecko, a to z více důvodů. Hlavním důvodem byla jeho geografická poloha, která z něj učinila nejvýznamnější tranzitní zemi pro proudy migrantů z Blízkého východu. Dalším důvodem byl předpoklad, že Turecko je země, která disponuje adekvátní silou a kapacitami pro zastavení a vstřebání migračních toků. Zároveň je zemí, kterou je stále možné považovat za bezpečnou v oblasti azylového práva (Břicháček, 2016).

První kontakt mezi EU a Tureckem proběhl v polovině května 2015 v podobě pracovní večeře. Prvním výsledkem byl akční plán, který byl předběžně dojednán na summitu EU. Turecko se zavázalo zpřísnit ostrahu svých hranic, bránit nelegální migraci do EU a přebírat zpět migranty, kteří přicestovali z jeho území do EU. Unie a její členské státy se naopak zejména zavázaly poskytnout během let 2016 a 2017 Turecku finanční pomoc ve výši 3 miliard eur a také pokročit ve vyjednávání o vstupu Turecka v EU (Břicháček, 2016).

Dohoda EU a Turecka, je doposud jednoznačně nejúčinnějším prostředkem řešení migrační krize. S jejími výsledky se ani zdaleka nemůže srovnávat veškerý soubor opatření přijatých na úrovni EU.

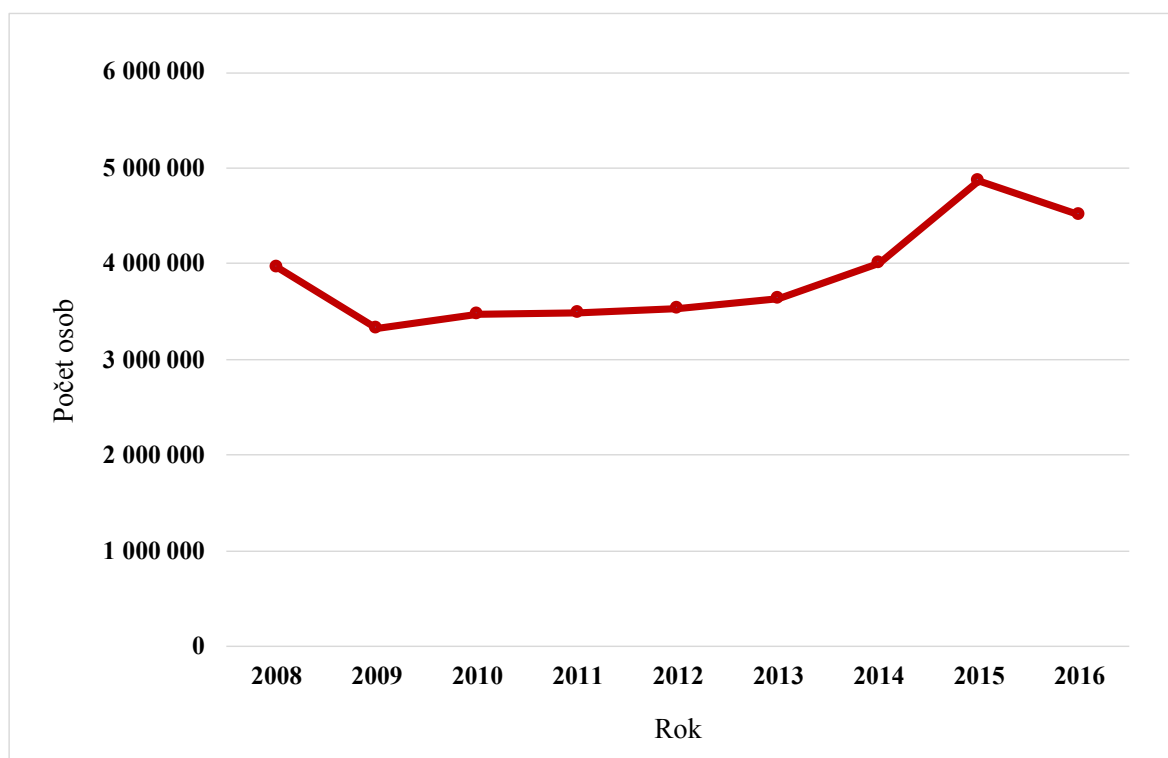
Mezi další země, s kterými Unie spolupracuje nebo má zájem spolupracovat, patří především státy severní Afriky a Blízkého východu.

3 VÝVOJ MIGRAČNÍCH TOKŮ V EVROPSKÉ UNII

Třetí kapitola bakalářské práce se zabývá vývojem migračních toků všech migrujících osob směřujících do EU od roku 2008 do roku 2016 a hlavními důvody, kvůli kterým opouštějí své rodné země.

Kapitola se taktéž dále věnuje vývoji žadatelů o azyl ze třetích zemí jakožto osobám, které mají na migraci od roku 2015 největší podíl. Zaměřuje se na počet povolení k pobytu v jednotlivých letech, na konečná pozitivní rozhodnutí, která byla na základě žádostí udělena a vymezuje žadatele o azyl dle pohlaví. Rovněž jsou zde uvedeny cílové země EU, do kterých žadatelé o azyl ze třetích zemí v roce 2015 a 2016 mířili nejčastěji a jednotlivé migrační trasy, které migranti ke svým cestám využívali.

Na Obrázku 1 je zaznamenán migrační pohyb v zemích EU od roku 2008 až do roku 2016. Jak lze z Obrázku 1 vyčíst, pohyb migrantů se od roku 2008 až do roku 2013 vyvíjel obdobně a nebyly zachyceny žádné výrazné změny. V roce 2015 tomu však bylo jinak a byl zaznamenán doposud největší zvrat, a to z důvodu, že v roce 2015 došlo k propuknutí uprchlické krize. Počet migrujících osob směřujících do EU se v tomto roce rapidně zvýšil, a to o téměř 47 % oproti roku 2009.

Obrázek 1: Vývoj migračních toků od roku 2008 – 2015

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat, 2017

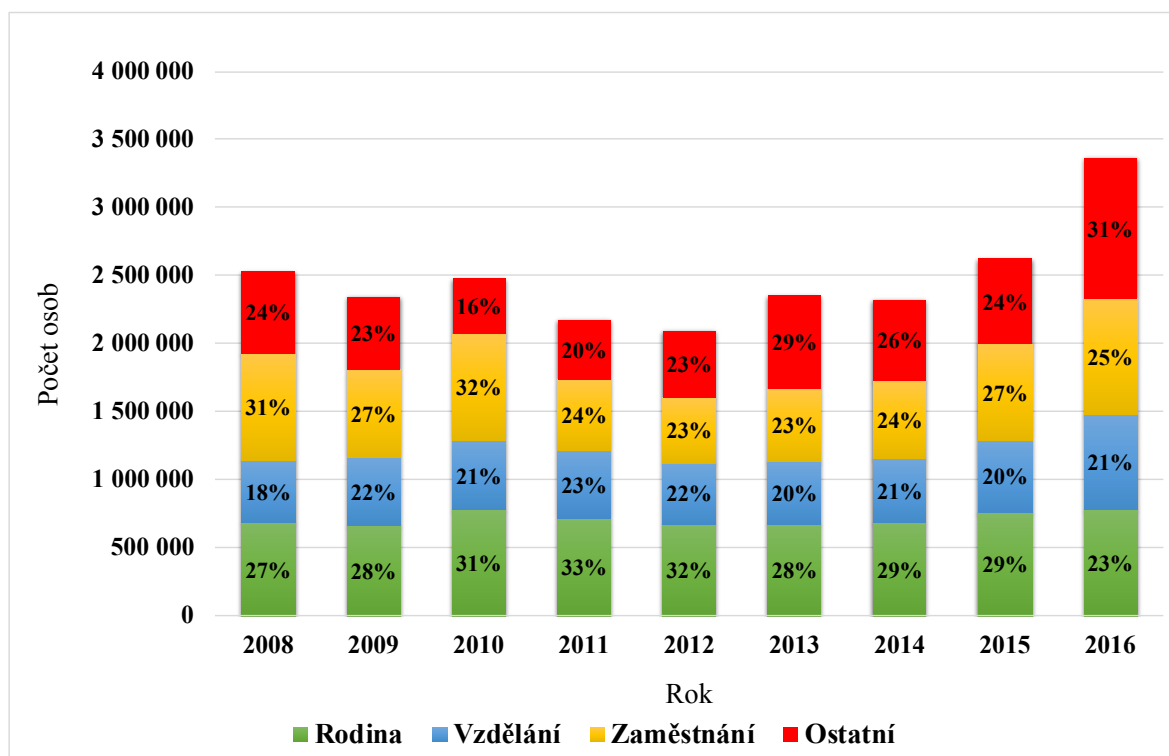

Jak už bylo zmíněno, výrazný nárůst má na svědomí uprchlická krize, která od roku 2015 postihuje Evropu a nemá prozatím srovnání s žádnou jinou migrační vlnou. Přesné vyčíslení objemu migrantů není a asi ani nebude možné především z důvodu nedostatku v ostraze hranic a monitoringu pohybu osob. Mnoho migrantů překračuje hranice nelegálně, a právě tento počet nelegálních překročení nemůžeme ztotožňovat s počtem ilegálních migrantů, protože jeden a tatáž migrant může být odhalen a zaznamenán při více překročeních. Jako typický příklad lze uvést situaci na balkánské trase, kdy uprchlíci nejprve vniknou do Řecka, odkud dále pokračují do Makedonie či Srbska až například na chorvatskou hranici (Břicháček, 2016).

Soudobá migrační vlna není koordinovaná, a proto ji nemůžeme srovnávat například s migrací pracovní, kdy migrující osoby předem věděly, do jakých zemích a za jakým cílem směřují. Migrantů jsou v současnosti schopni podstoupit i mnohem větší vzdálenosti, na čemž poměrně hodně těží tzv. převaděči, ale kde velmi často dochází k četným ztrátám na životech. Zejména pro syrské migranty bylo zřetelným podnětem prohlášení evropských, především německých politiků z roku 2015, kdy se Německo rozhodlo neuplatnit Dublinskou dohodu a odmítalo vracet migranty do zemí, kde došlo k překročení hranic. Pokud se migrantům podaří jednou do Evropy dostat, nesetrvávají na jednom místě příliš dlouho, ale hledají možnosti, jak se přemístit do zemí s lepšími pracovními příležitostmi nebo sociálním systémem.

Na vývoj migračního pohybu se vztahují důvody, které byly podnětem pro přemísťování z rodných zemí. Obrázek 2 znázorňuje důvody migrantů od roku 2008 až po rok 2016. V době propuknutí migrační krize byla hlavním důvodem migrujících obyvatel rodina, kvůli které odešlo ze svých zemí více než 760 tisíc obyvatel, což je v přepočtu okolo 29 %. Tito migranti odcházeli do zahraničí proto, aby mohli stávající rodiny sloučit, anebo založit nové.

Dalším důvodem pro ně bylo zaměstnání a docházelo k pracovní migraci, která dosahovala 27 %, a odešlo tudíž necelých 708 tisíc obyvatel. V roce následujícím byly pro migranty stěžejní důvody označované v Obrázku 2 jako ostatní. Mezi tyto důvody patří důvody náboženské, rasové, environmentální, ale především politické, kvůli nimž došlo k odchodu více než 1 milionu obyvatel, mezi kterými byli především obyvatelé třetích zemí.

Obrázek 2: Důvody migrantů od roku 2008 do roku 2016

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2017

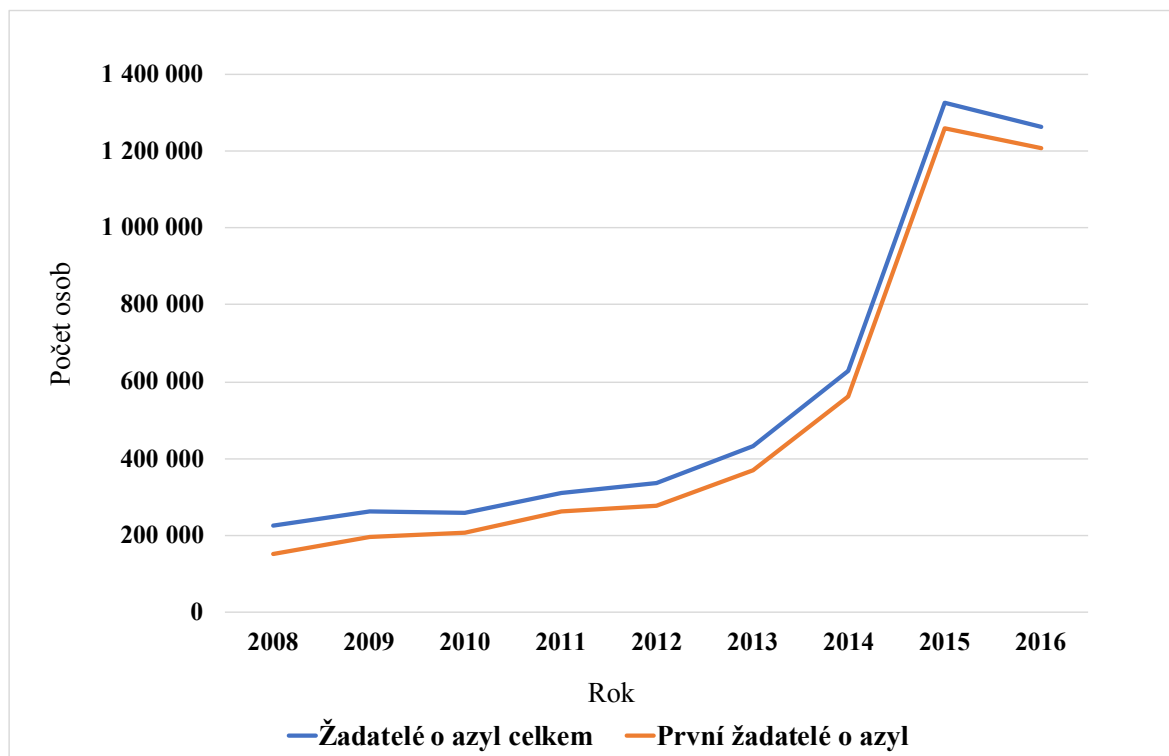
V roce 2016 bylo prvních povolení k pobytu státním příslušníkům třetích zemí vydáno o 28 % více v porovnání s údaji za rok 2015. Vývojem počtu žadatelů o azyl ze třetích zemí a také počtem povolení k pobytu se zabývá následná část.

3.1 Vývoj žadatelů o azyl

Podkapitola bakalářské práce za zabývá vývojem žadatelů o azyl ze třetích zemí především z toho důvodu, že v době propuknutí migrační krize tento počet žadatelů dosahoval nejvyšších hodnot.

Obrázek 3 vymezuje vývoj počtu žadatelů třetích zemí o azyl v EU od roku 2008 až do roku 2016. Jak z Obrázku 3 vyplývá, od roku 2008 až do roku 2013 žádosti o udělení azylu stoupaly jen pozvolna, ale od poloviny roku 2014 byl zaznamenán velmi silný nárůst žadatelů o azyl, který vzrostl přibližně na 627 tisíc žádostí.

V roce 2015 vzrostl tento počet na úroveň 1,3 milionu žádostí a taktéž tomu bylo i v roce 2016. Jak je zřejmé, důvod k tomuto nárůstu bylo propuknutí uprchlické krize.

Obrázek 3: Vývoj žadatelů o azyl od roku 2008 do roku 2016

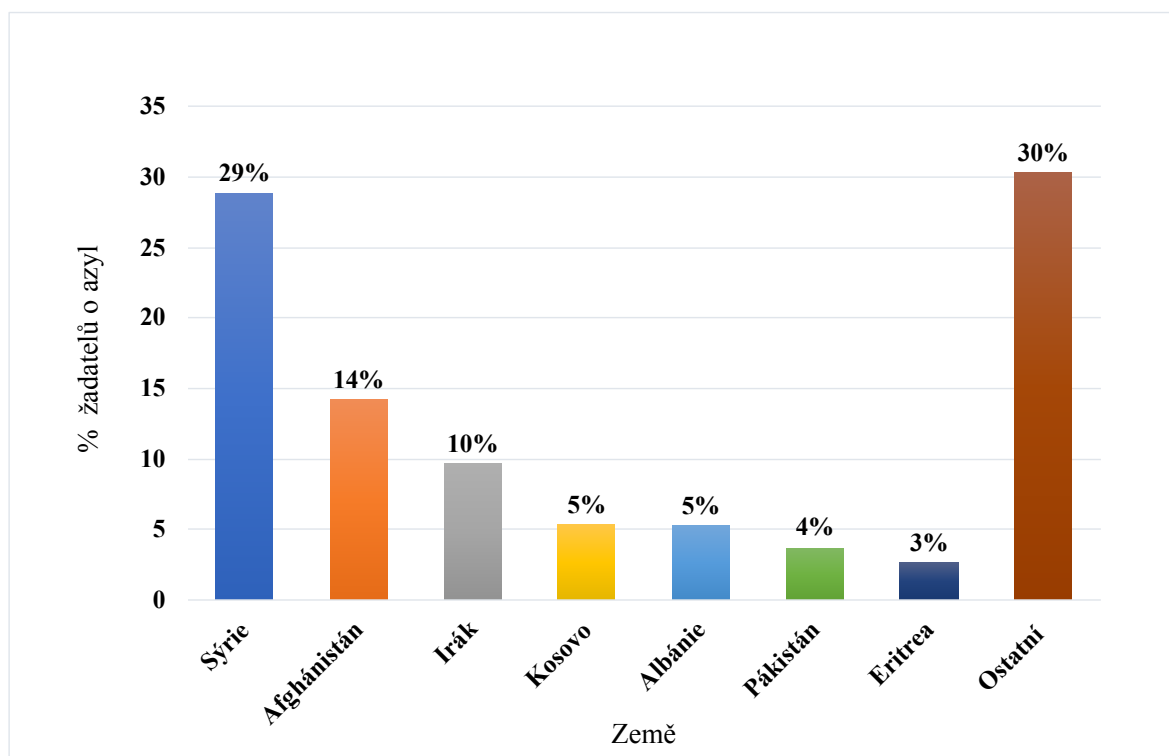
Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2018

Největší počet žadatelů o azyl v EU právě v době propuknutí krize pocházel ze třetích zemí jako je Sýrie, Afghánistán, Irák, Kosovo, Albánie, Pákistán a Eritrea. Procentuální podíl žadatelů je vyobrazen na Obrázku 4.

Největší počet žadatelů o azyl z celkového počtu 1 255 640 žadatelů tvořili právě Syřané, kteří prchají ze své země zejména kvůli válce. Podle statistik jejich počet k roku 2015 tvořil 362 775 osob, což představuje více než dvojnásobek žadatelů ve srovnání s rokem 2014, kdy jejich počet tvořil pouze 122 790 osob.

Na druhém místě stojí Afghánistán, kde počet žádostí byl o více než polovinu nižší ve srovnání se Sýrií a dosahoval čísla 178 235. Z Afghánistánu utíkají obyvatelé, kteří v posledních letech pracovali pro mezinárodní společenství a nyní jim hrozí pronásledování kvůli postupnému navrácení Talibánu k moci.

Mezi ostatní země, které vymezuje Obrázek 4 a které nedosahují příliš vysokého procenta patří například Senegal, Mali, Libanon, Ghana či Guinea.

Obrázek 4: Počet žadatelů o azyl ze třetích zemí v Evropské unii za rok 2015

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2016

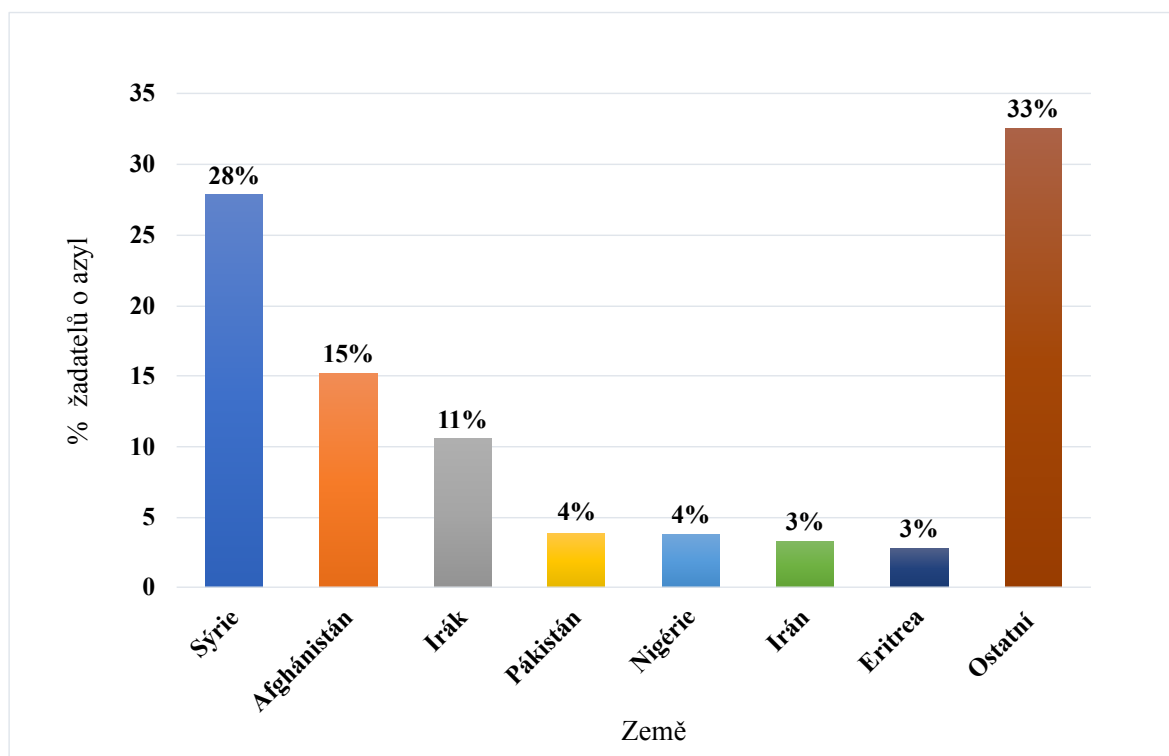
V roce 2016 se seznam zemí s nejvyšším počtem žadatelů pozměnil jen lehce, o čemž také informuje Obrázek 5.

Celkový počet žadatelů dosahoval 1 204 280, což je o 51 360 méně, než v roce 2015. První tři země, tedy Sýrie, Afghánistán a Irák zůstávají na nejvyšším stupni, ale Kosovo a Albánii vystřídala Nigérie a Irán, u kterých počet žadatelů od roku 2015 vzrostl.

Počet žádostí ze Sýrie poklesl oproti roku 2015 o 27 950, ale přesto se Sýrie drží na prvním místě. Počet žádostí z Afghánistánu naopak vzrostl o 4 750.

Mezi země s nízkým počtem žadatelů patří Etiopie, Venezuela, Ghana, Indie nebo Mali, a právě také zmíněné Kosovo, které v roce 2015 dosahovalo spíše vrchní hranice, ale v roce 2016 zaznamenalo významný pokles.

Stejně jako v roce 2016 tomu bylo v roce 2017, kdy opět největší počet žadatelů pocházel ze Sýrie, Iráku, Afghánistánu nebo Nigérie a celkový počet žadatelů za toto období činil 649 855.

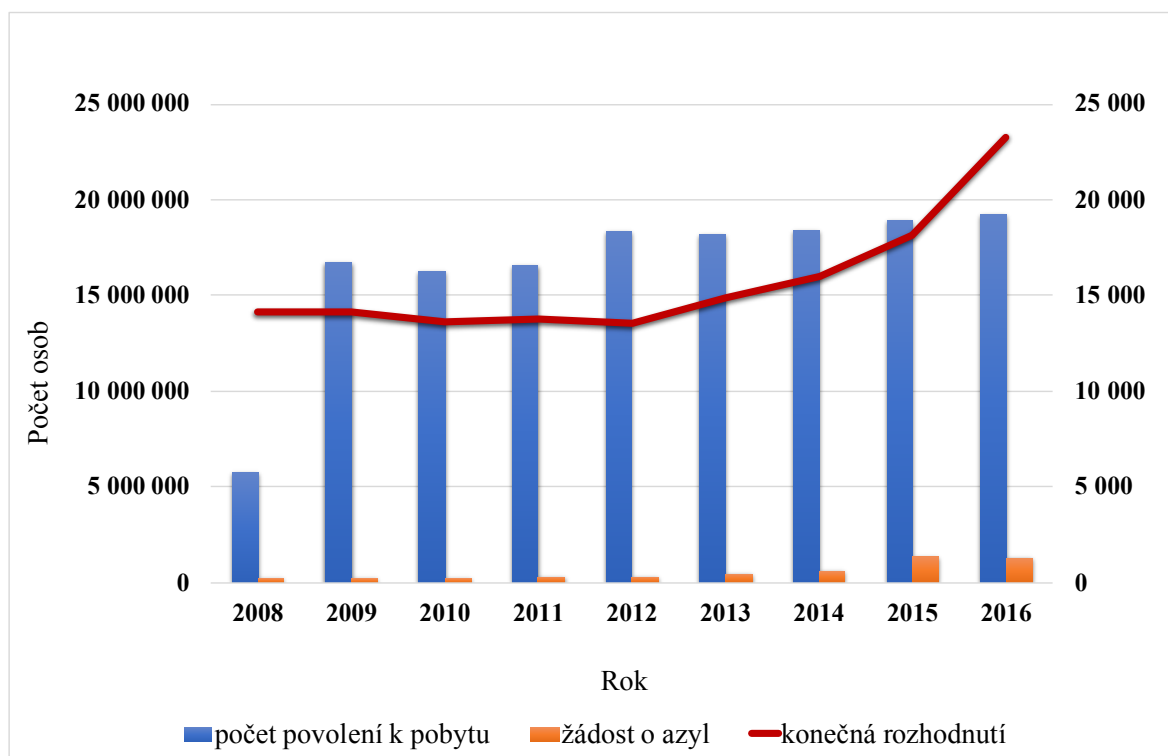

Obrázek 5: Počet žadatelů o azyl ze třetích zemí v EU za rok 2016

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2017

Obrázek 6 uvádí vývoj počtu povolení k pobytu, vývoj žádostí o azyl a konečných rozhodnutí, která jsou pro žadatele pozitivní. Konečné pozitivní rozhodnutí o udělení azylu v roce 2008 získalo 14 145 žadatelů. Až do roku 2012 tento počet pozvolna klesal, ale v roce 2013 došlo k mírnému nárůstu a počet pozitivních rozhodnutí dosáhl čísla 14 845. Největší nárůst byl zaznamenán v roce 2015 a 2016. V roce 2015 bylo vydáno 18 135 pozitivních rozhodnutí a v roce 2016 tato rozhodnutí dosahovala hranice 23 280. Rok 2015 a 2016 v porovnání s rokem 2008 až tak moc velkou změnu v konečných pozitivních rozhodnutí o udělení azylu nepřinesl, přestože došlo k propuknutí uprchlické krize a vysokého nárůstu počtu migrantů v EU.

Naopak výraznou změnu můžeme zaznamenat v žádostech o udělení azylu, kdy v roce 2008 bylo podáno 225 150 žádostí oproti roku 2016, kdy jich bylo podáno poměrně více, a to 1 204 280. V roce 2008 byl průměrně udělen azyl každému patnáctému, kdežto v roce 2016 byl uspokojený pouze každý padesátý čtvrtý uchazeč o azyl. Významný obrat přinesl také počet povolení k pobytu, který v roce 2016 vzrostl o 13,5 milionu oproti roku 2008.

Obrázek 6: Konečná pozitivní rozhodnutí v žádostech o azyl od roku 2008 až 2016

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2016

3.1.1 Žadatelé o azyl podle pohlaví

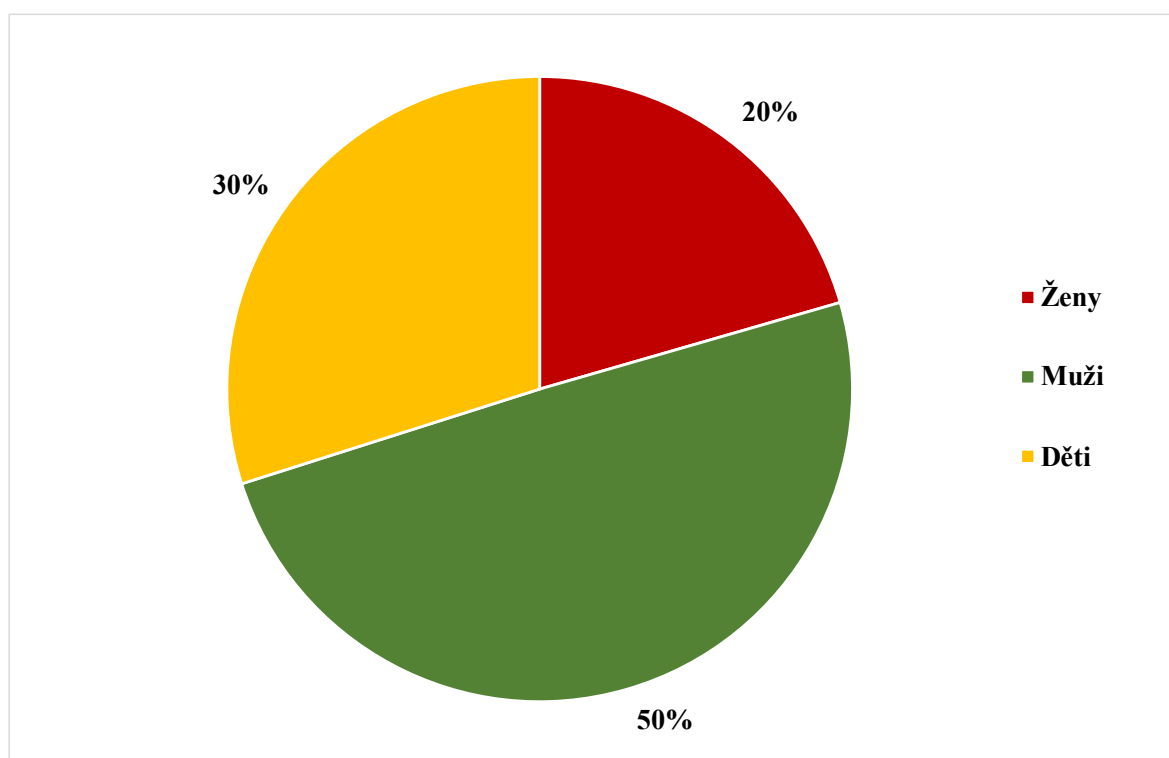
Podle statistik nejvíce migrují muži, a to více než trojnásobně oproti migrujícím ženám a dvojnásobně oproti dětem. Statistiky potvrzují, že ženy a děti odcházejí nejčastěji do nejbližšího bezpečného místa a jako první se na riskantní cestu vydávají muži. Každopádně zde platí, že pouze malá část migrujících osob se rozhodne podstoupit riskantní cestu do Evropy a také není udivující, že mezi nimi převažují muži. Jsou silnější a mají tak větší šanci na přežití (Faktus, 2018).

Muži migrují častěji, aby mohli připravit bezpečnější cesty pro své rodiny nebo proto, aby nemuseli být nasezeni do boje a podílet se tak na masovém zabíjení. Často hraje důležitou roli i cena, kterou musí migranti platit převaděčům, a proto si rodiny mohou dovolit vyslat pouze jednoho člena rodiny, který může uspět a podporovat rodinu i na delší vzdálenosti. Proto většinou volí jedince mužského pohlaví, který je nejsilnější a může tak cestu zvládnout a rodinu zabezpečit. Pro ženy a děti bývají tyto cesty náročnější a také riskantnější, protože násilí ze stran převaděčů je velice časté.

Obrázek 7 vymezuje počet žadatelů o azyl dle pohlaví za rok 2015. Jako muži a ženy byly počítány osoby od 18 do 64 let věku a jako děti mladší 13 let včetně. K procentuálnímu výpočtu bylo použito 5 největších zemí s nejvyšším počtem přicházejících migrantů, a to tedy Sýrie, Afghánistán, Irák, Kosovo a Albánie.

V roce 2015 převládali v počtu žádostí muži, kteří se dotýkali 57 %, ženy tvořily 18 % a děti 25 % ze všech žádostí.

Z Obrázku 7 je zřejmé, že největší počet žadatelů o azyl v roce 2016 i nadále tvoří muži, kteří dosahují 50 %. Po mužích následují ženy, které tvoří 30 % a děti, na které připadá 20 %.

Obrázek 7: Žadatelé o azyl v EU podle pohlaví za rok 2016

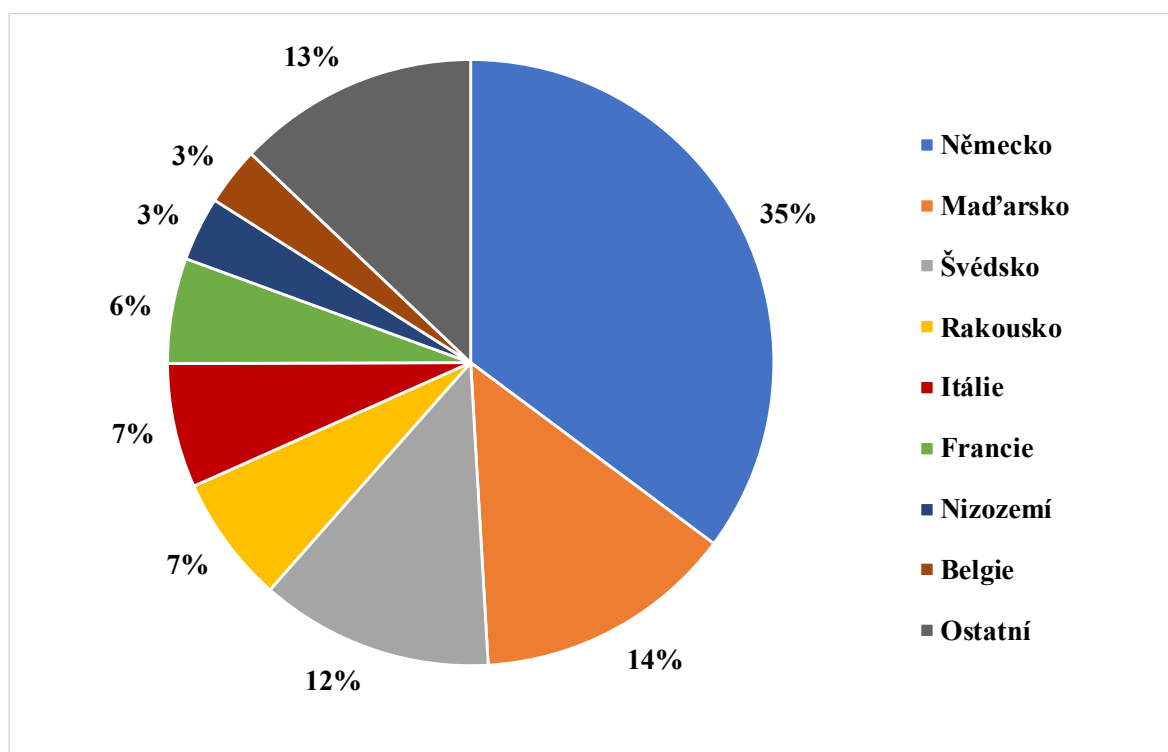
Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2018

3.2 Cílové země žadatelů o azyl ze třetích zemí

Jelikož žadatelé o azyl ze třetích zemí nejčastěji směřují do členských států EU, následující část uvádí jednotlivé členské státy, ve kterých byl za rok 2015 a také za rok 2016 zaznamenán největší příliv žadatelů o azyl.

Obrázky 8 a 9 zachycují cílové země EU v roce 2015 a v roce 2016, do kterých zmínění žadatelé o azyl ze třetích zemí směřovali nejčastěji.

V těchto letech většina žadatelů směřovala právě do Německa, které je přitahovalo z mnoha důvodů. Velký počet migrantů už například v Německu má příbuzné nebo známé, kteří tam delší dobu pracují či žijí. Rozhodující je pro ně především také ekonomika Německa a doufají tak, že zde najdou dobré uplatnění na trhu práce a kvalitní zázemí.

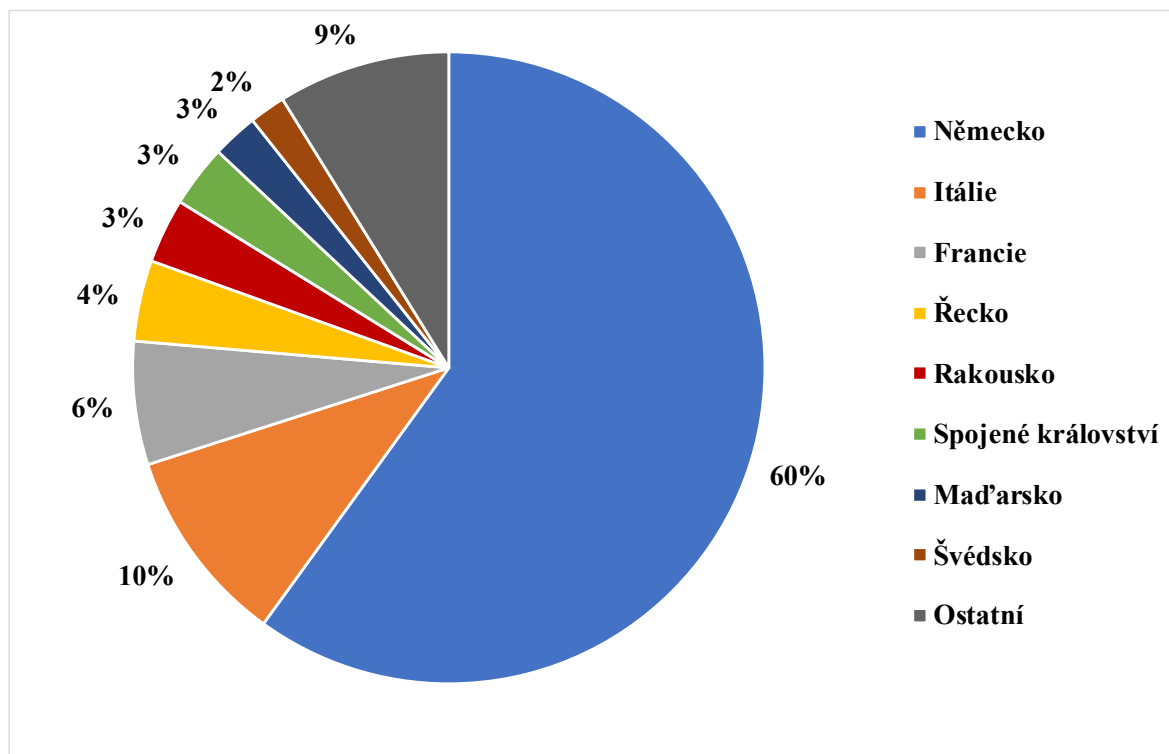
Obrázek 8: Evropské cílové země žadatelů o azyl ze třetích zemí za rok 2015

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2016

Značná část uprchlíků také opustila svoje země kvůli náboženskému či rasovému pronásledování, a proto je pro ně důležitá tolerance jejich víry v cílovém prostoru. V neposlední řadě je pro ně také rozhodný důvod, který byl již v této kapitole výše zmíněn, a to prohlášení německých politiků o neuplatnění Dublinské úmluvy.

Dalšími zeměmi, do kterých žadatelé o azyl za rok 2015 směřovali, jsou například Maďarsko, Švédsko, Rakousko nebo Itálie. V roce 2016 byla stále lákavou zemí Itálie, ke které se přidala Francie i Řecko.

Obrázek 9: Evropské cílové země žadatelů o azyl ze třetích zemí za rok 2016

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2017

Je nutné poznamenat, že kromě států EU jsou pro migranty také přitažlivé státy, které do EU nespadají. Jedná se především o Švýcarsko, ve kterém byl také zaznamenán silný nárůst žadatelů o azyl. Jak už bylo podotknuto, největší počet migrantů do EU přichází ze třetích zemí, a proto je důležité vyzdvihnout trasy, kterými se do EU dostávají.

3.3 Migrační trasy do Evropské unie

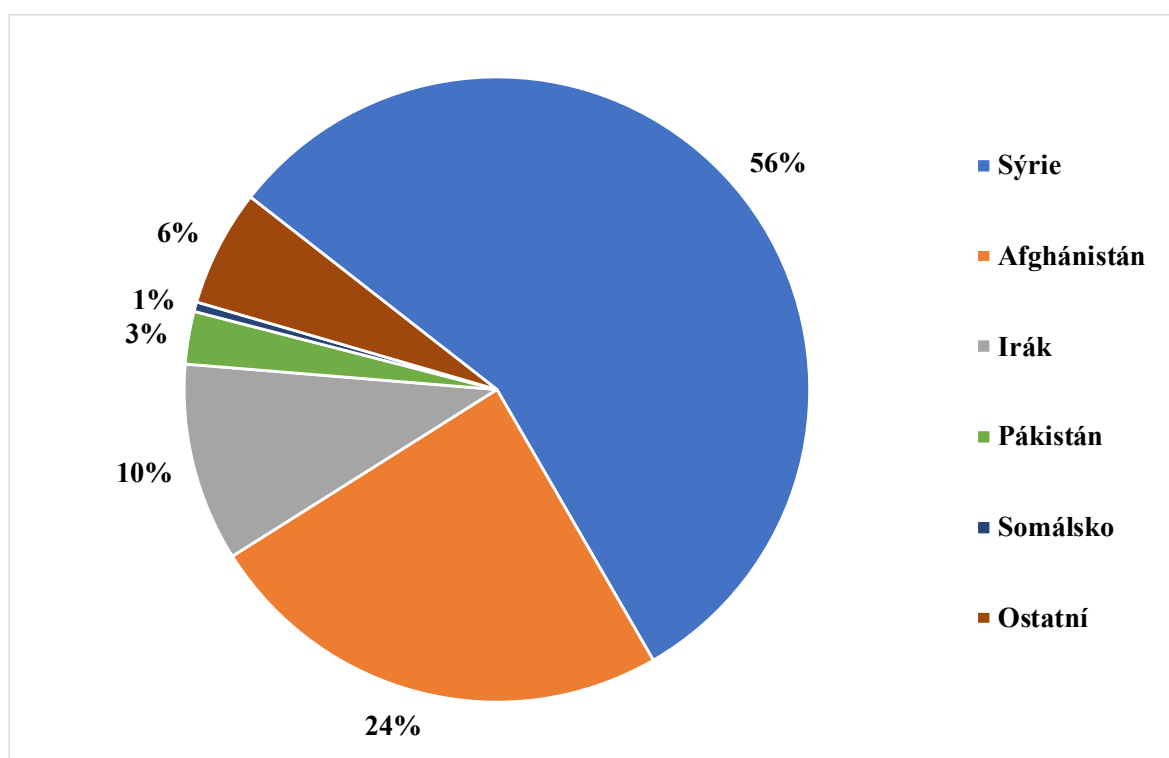
Uprchlíci využívají cesty především přes Středozemní moře, které je díky své poloze tradiční bránou pro vstup z Afriky či Blízkého a Středního východu do Evropy. Nejsou to však jediné trasy, kterými se snaží uprchlíci dostat do cílových zemí.

Trasy se mění v závislosti na různých faktorech, jako je situace v zemích, odkud uprchlíci přicházejí, na ročním období, migrační či azylové politiky a dalších. Informace o migraci přes Středozemní moře se dostala na veřejnost až s propuknutím migrační krize, ale fungování této trasy přetrvává již řadu let (Člověk v tísni, 2016).

Další cesty postupně ztrácely na významu či jsou využívány minimálně, jako například cesta ze západního pobřeží Afriky na Kanárské ostrovy, kde hrozí vysoké nebezpečí minutí ostrovů a ztroskotání v Atlantickém oceánu, dále z Egypta na Krétu a do Itálie, z Alžírsko do Sardinie či Španělska nebo cesta po moři z Albánie do Itálie.

Ve Středozemním moři můžeme definovat tři hlavní migrační trasy. První z nich je východní středomořská neboli balkánská trasa, která vede po moři z Turecka do Řecka a na Kypr nebo po souši z Turecka do Bulharska. Druhá trasa je známá jako centrální středomořská a vede s Libye, Tuniska a regionů subsaharské Afriky do Itálie či na Maltu. Třetí trasou je západní středomořská, která vede z Maroka do Španělska.

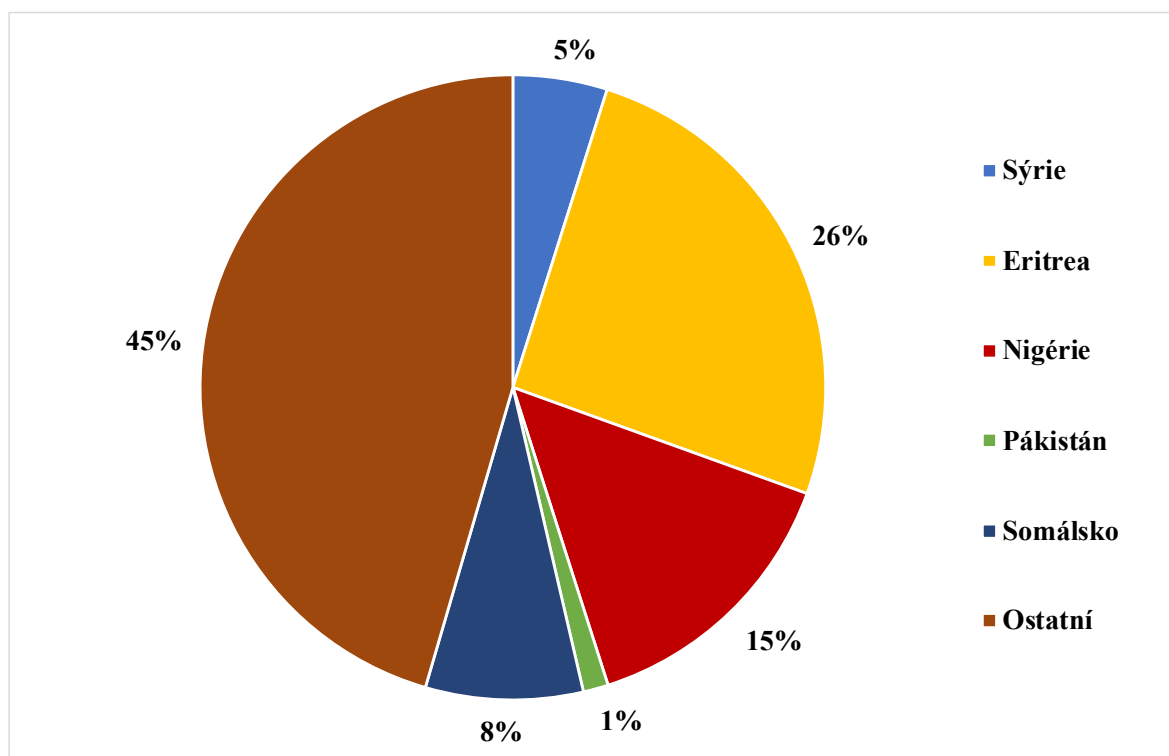
Středomořské trasy za rok 2015 využilo přes 1 milion migrantů a asi 3,8 tisíce z nich přišlo o život nebo se pohřešuje. Obrázek 10 definuje využití východní středomořské trasy v procentuálním vyjádření. Tuto trasu překročilo za rok 2015 přes 862 tisíc osob (84 %) a řadí se tak mezi nejvíce vytíženou trasu ve Středozemním moři. Trasa byla nejvíce využívána obyvateli ze Sýrie, Afghánistánu a Iráku, což vysvětluje i blízkost trasy k ohniskům konfliktů na Blízkém východě.

Obrázek 10: Využití východní středomořské trasy podle národnosti za rok 2015

Zdroj: vlastní zpracování dle UNHCR, 2016

Centrální trasa, která je zobrazena na Obrázku 11, nebyla ani z daleka využívána tak, jako trasa východní. Dostalo se přes ní 154 tisíc osob, v přepočtu tudíž 15 %. Byla využívána nejčastěji obyvateli Eritrei nebo Nigérie.

Obrázek 11: Využití centrální středomořské trasy podle národnosti za rok 2015

Zdroj: vlastní zpracování dle UNHCR, 2016

Západní trasa byla využívána nejméně. Její využití činilo 1 % a přemístilo se přes ni pouze 15,5 tisíce osob, které pocházeli nejčastěji ze Sýrie.

Za rok 2016 překročilo Středozemní moře cestou do Evropy asi 363 tisíc osob a ani tentokrát se to neobešlo bez četných ztrát na životech. Okolo 5 tisíc osob zahynulo, anebo se pohřešuje. Nejvíce byla opět vytížena východní středomořská trasa, kterou využilo přibližně 52 % migrantů. Centrální trasu začalo využívat více migrantů a jejich počet vzrostl na 46 %. Využití západní trasy zůstává téměř neměnné a činí 2 %.

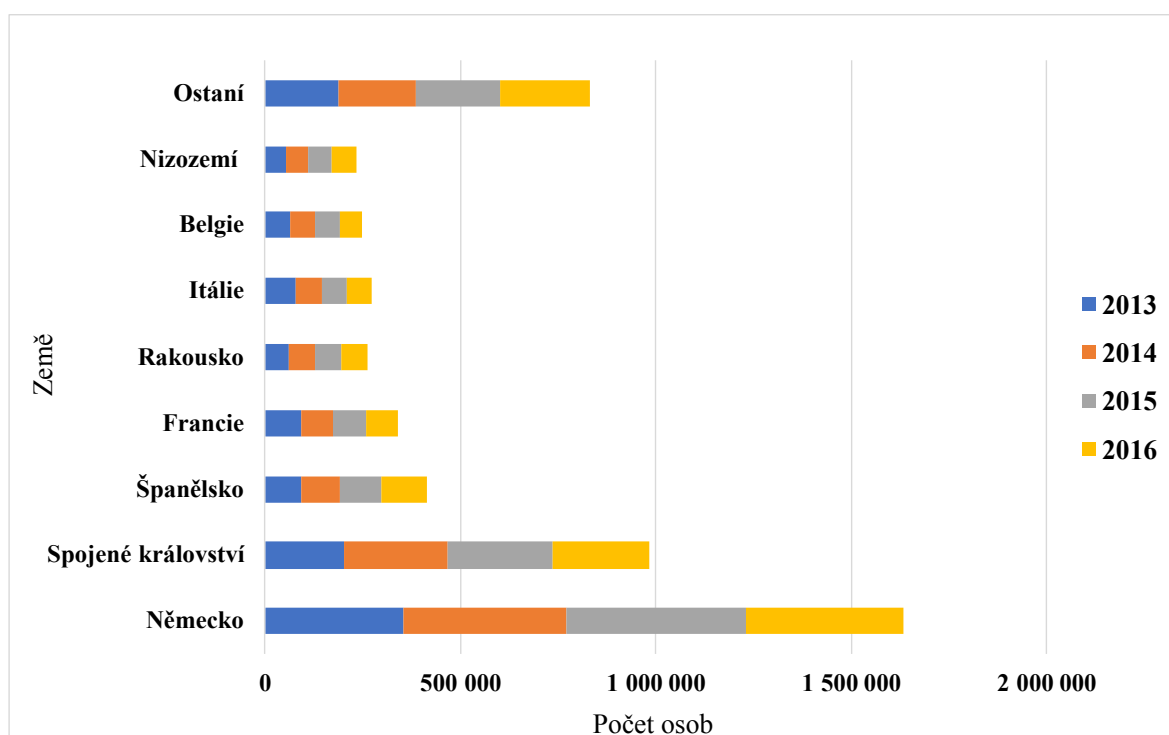
Východní středomořská trasa v roce 2016 zaznamenala pokles oproti roku 2015, což se primárně přičítá dohodě uzavřené s Tureckem o ochraně hranic a navrácení uprchlíků. Z národností, které se snažily v Evropě najít bezpečí a nový život, byli nejvýznamnější skupinou Syřané, Afghánci a Iráčané, tedy stejné národnosti, jako v předchozím roce.

Na centrální středomořské trase vedoucí do Itálie se čísla nově příchozích za rok 2016 podobají těm loňským. Následkem uzavření Balkánské trasy a dohody EU s Tureckem tato trasa však opět nabývá na významu. Nejvíce zastoupenými národnostními skupinami byli Nigérijci, Eritrejci a Guinejci. Syřané a Iráčané byli na této trase reprezentováni jen minimálně.

V roce 2017 byl počet osob, které využívali středomořských tras znatelně menší. Oproti roku 2015 se počet snížil téměř o 700 tisíc osob a dosahoval tedy 172 tisíc, přičemž ale zahynulo 3,1 tisíce osob, což je při tak malém počtu překročení poměrně velké číslo.

Kromě toho, že do EU směřují žadatelé o azyl ze třetích zemí, dochází také velice často k migraci mezi členskými státy EU navzájem. Občané členských států směřují stejně jako uprchlíci ze třetích zemí nejčastěji do Německa, a to ze stejných důvodů, které již byly uvedeny. Obrázek 12 vymezuje migraci mezi členskými státy EU od roku 2013 po rok 2016.

V roce 2013 přišlo do některého z členských států EU 1 179 026 osob s občanstvím jiného členského státu, v roce 2014 to bylo 1 317 067 osob, 1 390 389 osob v roce 2015 a 1 332 949 v roce 2016. Ve všech letech tvořilo největší procento Německo, které vždy převýšilo 30 %, následovalo Spojené království, Španělsko, Francie nebo také Itálie.

Obrázek 12: Migrace mezi členskými státy Evropské unie

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2017

4 DOPADY MIGRAČNÍ KRIZE NA ČLENSKÉ STÁTY EVROPSKÉ UNIE

Evropská migrační krize s sebou kromě velkého přílivu migrantů přinesla i celou řadu negativních dopadů, které byly již okrajově zmíněny v podkapitole 2.2. Dnešní Evropa je obklopena sexuálním násilím, výtržnostmi, teroristickými útoky a celou řadou dalších nepokojů, které mají relativně široký rozměr.

Právě zmíněné teroristické útoky se neobešly bez negativních dopadů, jimiž byly i mimo jiné četné ztráty na životech. Mezi nejznámější události se řadí teroristický útok z 13. listopadu 2015, který se odehrál v Paříži a při kterém přišlo o život 130 lidí a 413 jich bylo zraněno. Dva z útočníků, kteří byli původem z Iráku, se dostali do EU v rámci migrační vlny s padělanými syrskými doklady, a to přes Řecko, kde došlo k jejich registraci.

Další případ se odehrál 22. března 2016 na letišti v Bruselu, kde kvůli třem sebevražedným atentátníkům přišlo o život 32 lidí a zraněno bylo 340 osob. Všichni tři útočníci pocházeli z rodin migrantů a jeden z nich bojoval v jednotkách Islámského státu a vrátil se jako uprchlík přes řecký ostrov (Břicháček, 2016).

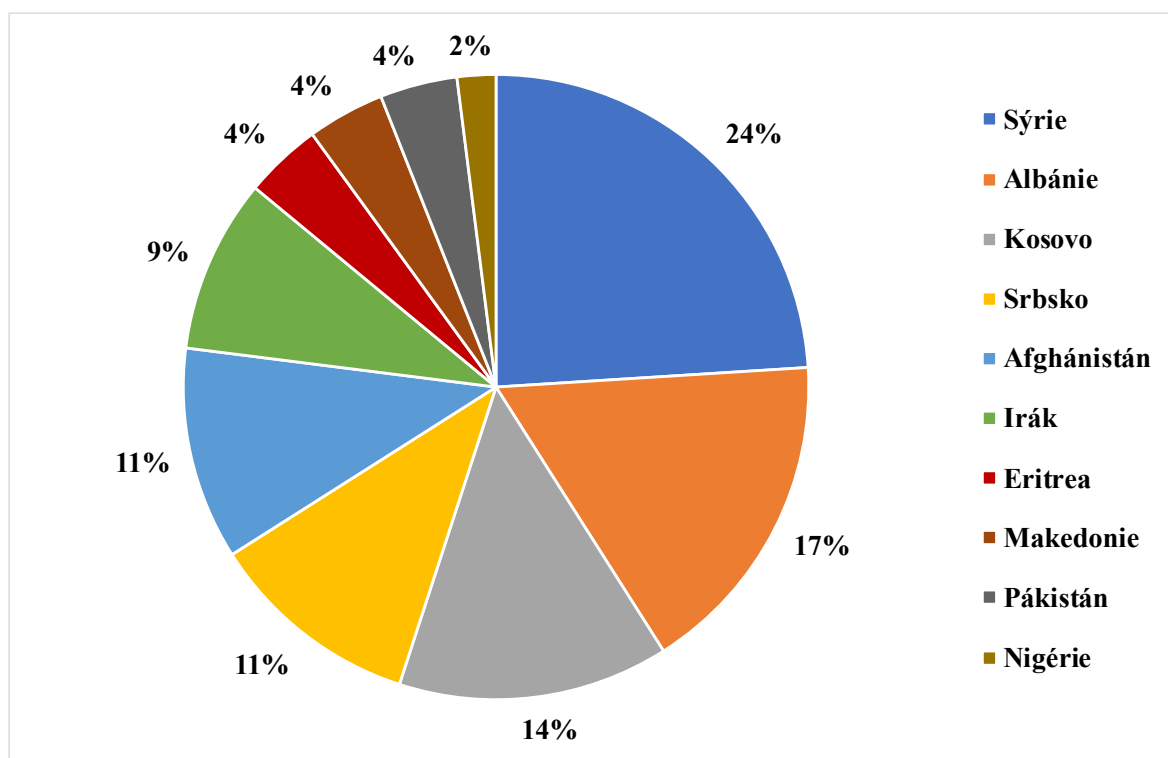
14. července 2016 najel kamionem útočník z Tuniska do davu lidí ve městě Nice ve Francii. Následkem tohoto činu zemřelo 86 osob a více než 430 jich bylo zraněno. Podobných teroristických útoků je celá řada a dosahují desítek či stovek obětí a téměř ke všem z nich se přihlásil Islámský stát.

Negativní dopady migrace především v oblasti bezpečnosti se objevují nejčastěji v Německu, kde došlo v roce 2015 k velkému nárůstu trestných činností ze strany migrantů.

4.1 Trestná činnost migrantů v Německu

V roce 2015 bylo zaznamenáno v Německu, jakožto v nejčastější cílové zemi migrantů, 208 344 trestných činností, což je o 80 % více, než v roce 2014 (Břicháček, 2016). Reálný počet trestných činností může však dosahovat poměrně vyšších hodnot, neboť v počtu zločinů jsou započteny pouze ty, které byly vyřešeny. Všechny trestné činnosti měli na svědomí migranti, jejichž národnost vymezuje Obrázek 13. Největší podíl na nich mají Syřané, kteří do Německa v roce 2015 směřovali ze všech národností nejvíce. Následují je obyvatelé Albánie a Kosova.

Mezi trestné činnosti se převážně řadí krádeže (85 035) a majetková trestná činnost (52 167). Následovalo ublížení na zdraví nebo omezování osobní svobody a obchod s drogami (Gatestone Institute, 2018).

Obrázek 13: Podíl obyvatelů třetích zemí na trestné činnosti v Německu za rok 2015

Zdroj: Vlastní zpracování dle Gatestone Institute, 2018

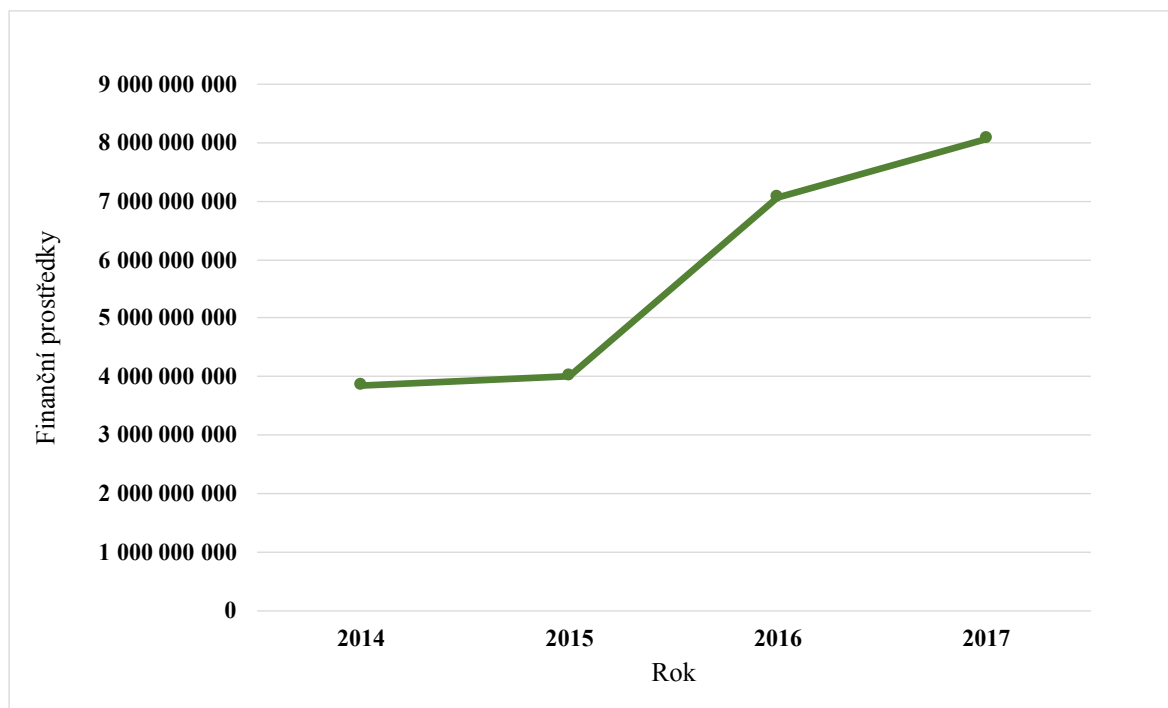
Mezi negativní dopady neřadíme jen zmíněné sociální dopady, ale také dopady ekonomické, které připadají zejména na rozpočet EU a také na politiku zaměstnanosti. Kvůli zvyšování počtu migrantů v době uprchlické krize se také zvyšovaly i položky v rámci rozpočtu EU.

4.2 Rozpočet Evropské unie v rámci migrační krize

Součástí rozpočtu EU je položka bezpečnost a občanství, která je objemem relativně malá, ale v současnosti nabývá kvůli migrační krizi na významu (Ministerstvo financí ČR, 2015).

Finanční prostředky vyčleněné na bezpečnost a migraci se povětšinou využívají na pomoc členským státům EU při přemísťování uprchlíků, stavbu nových středisek, integraci osob, zkvalitnění ostrahy na hranicích, zesílení prevence kriminality a v neposlední řadě na

ochranu kritické infrastruktury (Evropská rada, 2018). Vývoj zmíněných finančních prostředků v průběhu let vyčleňuje Obrázek 14.

Obrázek 14: Vývoj finančních prostředků vyčleněných na bezpečnost

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2014 - 2016

Celkové výdaje rozpočtu EU pro rok 2014 byly stanoveny na 142,1 mld. EUR v závazcích a na 135,2 mld. EUR v platbách a položka bezpečnosti dosahovala celkem 3,8 mld. EUR. V roce 2015 byly výdaje vyšší o 2,7 mld. v závazcích a o 5,6 mld. v platbách, kde položka bezpečnost a občanství vzrostla jen nepatrně.

Nárůst téměř o 77 % zaznamenala položka bezpečnosti v roce 2016 a je tedy zřejmé, že uprchlická krize je vysoce nákladnou záležitostí, co se bezpečnosti, a především integrace migrantů do společnosti týče. V roce 2017 nárůst výdajů na bezpečnost nebyl až tak rapidní, vzrostl oproti roku 2016 přibližně o 14 %, ale vzhledem k tomu, že do roku 2014 byla položka bezpečnosti jen nepatrná, dosahuje stále nadprůměrných hodnot.

4.3 Migranti na trhu práce

Německo po první vlně migrantů bylo v pozitivním očekávání, co se trhu práce týče, avšak jejich nadšení dlouho nevydrželo. Přestože do Německa častěji proudí mladí migranti, jejich začlenění na trhu práce je velice obtížné. Často jim chybí vzdělání, a především mají nedostatečné nebo žádné znalosti cizího jazyka. Do června roku 2016 bylo z tisíců

příchozích migrantů zaměstnáno necelých 54, avšak tato situace se může postupem času a vynaložených peněz na integraci výrazně změnit, a navíc tak může mít i pozitivní dopady, protože obyvatelstvo v Německu stárne a je čím dál tím více závislé na aktivních obyvatelích, což by příliv mladých migrantů mohl změnit (Czech Free Press, 2017).

Nijak valná nebyla ani zaměstnanost v roce 2016 ve Švédsku, kdy i přes vysoký počet příchozích migrantů bylo zaměstnáno pouze 494 z nich. (Parlamentní listy, 2016)

Obyvatelstvo Evropy se k migrantům prchajícím do členských států kvůli válce či pronásledování staví spíše negativně a preferuje především migranty, kteří mohou být pro ekonomiku jejich zemí přínosní, jakožto studenty či kvalifikované pracovníky (Migraceonline, 2017).

V ČR není příliv migrantů tak velký, jako například ve zmíněném Německu, přesto se řadí mezi nejmítavější země v EU, co se migrační vlny týče. Podle globálního výzkumu velká část české veřejnosti migranty odmítá, ale ne vždy tomu tak bylo. Jejich postoj se změnil zejména na konci roku 2014 a začátkem roku 2015, tedy v době, kdy byla uprchlická nejprobíranějším tématem.

Další zemí, kde je příliv migrantů poměrně malý, je Slovensko. Za rok 2015 přišlo do Slovenska pouze 270 migrantů ze třetích zemí a stejně jako ČR se řadí mezi nejmítavější země vůči migrantům, což vyplývá i z jejich rozhodnutí nepřijmout přerozdělovací kvóty.

Proti přijímání migračních kvót hlasovali i Maďarsko, které ale počtem příchozích migrantů na rozdíl od ČR nebo Slovenska dosahuje vysokého počtu. Maďarsko také spolu s Rakouskem pro řešení uprchlické krize využívalo svojí iniciativy a vystavělo na hranicích pohraniční ploty, což schvalovala i většina obyvatel. Plot v Maďarsku byl vystavěn na celé hranici se Srbskem, ale pro časté obcházení migranty byl také dále vybudován i na společné hranici s Chorvatskem. Rakousko také vystavělo pohraniční plot, ale pouze s cílem usměrnit migrační proud k registračním centrům, a ne kvůli zabránění vstupu migrantů do země. Po vystavění plotů se počet nelegálních překročení migranty snížil.

4.4 Aplikace ukazatelů migrace na členské státy

V souvislosti s dopady migrační krize je možné aplikovat na jednotlivé členské státy EU migrační ukazatele, které jsou uvedeny v podkapitole 1.2. Pro výpočet uvedených ukazatelů byly použity čtyři země s největším počtem imigrantů jak ze třetích zemí, tak i z členských států EU za rok 2015, a to Německo, Maďarsko, Švédsko a Rakousko, které jsou znázorněny

v Tabulce 2. Pro srovnání byla použita také země s výrazně menším počtem imigrantů, tedy ČR. Dále je ve výpočtech uvedeno také Švýcarsko, které do EU nepatří, ale počet imigrantů, kteří v roce 2015 do Švýcarska přišli, dosahuje vysokých hodnot.

Tabulka 2: Ukazatele migrace ve vybraných zemích Evropské unie za rok 2015

UKAZATELE	ZEMĚ					
	Německo	Maďarsko	Švédsko	Itálie	ČR	Švýcarsko
Efektivita migrace	0,02	0,89	0,71	0,53	0,02	0,27
Hrubá míra emigrace	10,63	1,05	3,20	0,72	1,43	9,04
Hrubá míra imigrace	11,15	18,69	18,96	2,37	1,50	15,79
Hrubá míra migračního salda	0,05	1,76	1,58	0,16	0,01	0,68
Index čisté emigrace	-4,96	-1 683,32	-493,21	-228,30	-4,77	-74,66
Index čisté imigrace	4,72	94,39	83,14	69,54	4,55	42,75
Index hrubé emigrace	0,95	0,06	0,17	0,30	0,95	0,57
Index mobilnosti	2,18	1,97	2,22	0,31	0,29	2,48
Migrační saldo	42 603	174 611	154 537	102 041	716	54 835

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat, 2016

Podstatným a základním indikátorem je **migrační saldo**, díky kterému je možno určit bilanci obyvatelstva. Ve všech zmíněných zemích tento ukazatel dosahoval kladných hodnot a jedná se tak o migrační růst, tj. o převahu imigrace nad emigrací.

Převahu emigrace vysvětluje i **index čisté emigrace**, který je u všech zemí s mínusovým znaménkem a tzn. že **index čisté imigrace** musí dosahovat pouze nezáporných hodnot.

Efektivita migrace se v roce 2015 nejvíce přibližovala kladné hodnotě 1 v Maďarsku, Švédsku a Itálii, tzn. že ve zmíněných třech státech docházelo především k velké míře imigrace. Opačně tomu bylo v Německu a ČR, kdy efektivita migrace dosahovala téměř nulových hodnot. Poměr emigrace a imigrace v těchto zemích byl takřka vyvážený i přesto, že do Německa putovalo v roce 2015 nejvíce migrantů.

Další indikátor, **index mobilnosti**, podle kterého lze hodnotit stabilitu obyvatelstva, byl nejvyšší ve Švýcarsku a Švédku.

Hrubá míra emigrace dosahovala největší hodnoty v Německu a ve Švýcarsku a nejmenší v Itálii. Jinak tomu ovšem bylo s **hrubou mírou imigrace**, která nejvyšších hodnot dosahovala ve Švédsku a Maďarsku a nejnižší míra připadala na ČR.

Hrubá míra migračního salda navazující na hrubou míru imigrace a emigrace vyčíslila nejvyšší hodnotu v Maďarsku a nejnižší v ČR.

Pro srovnání vymezuje Tabulka 3 jednotlivé ukazatelé ve zmíněných zemích také za rok 2013, tedy ještě před samotným propuknutím migrační krize.

Tabulka 3: Ukazatelé migrace ve vybraných zemích Evropské unie za rok 2013

UKAZATELÉ	ZEMĚ					
	Německo	Maďarsko	Švédsko	Itálie	ČR	Švýcarsko
Efektivita migrace	0,16	0,38	0,53	0,41	0,30	0,26
Hrubá míra emigrace	8,13	1,32	2,51	0,71	2,58	8,62
Hrubá míra imigrace	5,95	2,96	8,23	1,68	1,40	14,44
Hrubá míra migračního salda	-0,22	0,16	0,57	0,10	-0,12	0,59
Index čisté emigrace	26,90	-123,80	-228,03	-138,55	45,81	-68,72
Index čisté imigrace	-36,80	55,32	69,52	58,08	-84,54	40,73
Index hrubé emigrace	1,37	0,45	0,31	0,42	1,85	0,59
Index mobilnosti	1,41	0,43	1,07	0,24	0,40	2,32
Migrační saldo	-176 896	16 232	56 103	60 463	-12 439	48 120

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2016

Z aplikace jednotlivých ukazatelů na vybrané členské státy EU lze vyčíst, že co se týče stability obyvatelstva, tj. indexu mobilnosti, nejlepší výsledek za rok 2013 mělo Švýcarsko, tedy nečlenská země EU a Německo. V těchto zemích byla stabilita obyvatelstva na velmi dobré úrovni. V roce 2015 byla stabilita obyvatelstva opět nejlepší ve Švýcarsku, ale Německo vystřídalo Švédsko.

V roce 2013 v Německu a v ČR převažovala emigrace, tj. migrační úbytek, čemuž odpovídá i index čisté imigrace, který je stanoven v záporných hodnotách, zatímco za rok 2015 byl zaznamenán u všech zmíněných zemí migrační přírůstek.

V souhrnu ve všech zmíněných státech za rok 2015 převažovala imigrace, což jasně naznačuje tomu, že migrační krize měla na míru emigrace značný vliv, neboť v roce 2013 byla míra emigrace a míra imigrace poměrně vyvážená a v Německu a ČR byla emigrace dokonce vyšší.

4.5 Prognóza budoucího vývoje

S ohledem na vývoj migračních toků, žadatelů o azyl a rozhodnutí EU a jednotlivých členských států lze o dalším budoucím vývoji pojednávat různě.

Migrační toky v EU se od roku 2008 vyvíjely rovnoměrně, kdežto v roce 2015 narostly téměř o 50 %. Žadatelé o azyl v tomto roce tvořili asi 1 255 640 osob. V roce 2016 tento počet začal lehce klesat, a to o necelých 52 000, což je ale v poměru s tak vysokým počtem žadatelů jen nepatrná změna.

Na budoucí vývoj migračních toků mají především vliv politická rozhodnutí členských států EU a rozhodnutí EU jako celku. Doposud asi nejúčinnějším politickým rozhodnutím bylo vybudování hotspotů v Řecku a Itálii a jednoznačně uzavření dohody s Tureckem, které pobírá finanční výpomoc od EU výměnou za přijetí uprchlíků. Finanční podpora tvoří 3 mld. EUR za rok 2016 a 2017. Díky uzavřené dohodě začaly opadávat migrační tlaky na řeckých ostrovech.

Dalším politickým, ale neúspěšným rozhodnutím, byly uprchlické kvóty, na jejichž základě měly být migranti přerozdělováni, avšak toto rozhodnutí neshledalo pozitivní ohlasy. Migranti si všímají otevřenosti Evropy a především Německa, které jim dává podněty neuplatňováním Dublinské úmluvy. Dalším pozitivním impulsem jsou pro ně snížené ceny převaděčů, kteří na migrujících osobách značně těží, neboť potenciál migrantů ze třetích zemí je obrovský.

Ukazuje se, že migrační toky nejsou přirozeným jevem, ale zejména výsledkem rozhodnutí politiků, událostí v zemích původu a také situací v cílových zemích. Z toho důvodu bude velice záležet na konkrétních podmínkách a změnách jednotlivých politik EU, které mohou ovlivnit míru migrace buď v pozitivním slova smyslu, tedy ve značném úbytku

migrujících osob nebo rovněž v negativním smyslu, který by mohl představovat i statistický nárůst migrantů.

Aktuální odhady příchozích osob do Evropy očekávají podle Organizace spojených národů 31 milionů osob do roku 2050 a podle Eurostatu 55 milionů do roku 2060 (Evropské hodnoty, 2016).

Hlavním udržitelným postupem, jak zachovat počet příchozích migrantů optimální, je dodržování principu první bezpečné země, striktní kontroly na hranicích, vybudování nových kapacitních zařízení mimo oblast EU a uplatňování nucených návratů osob, které na území vstoupily neoprávněně.

Dalo se předpokládat, že s tak obrovským nárůstem žádostí o azyl v roce 2015, které převršily počet 1,2 milionů a v dalších letech téměř neklesaly, se EU dopadům migrační krize nevyhne. Zatímco do roku 2014 položka občanství a bezpečnost, které je obsahem rozpočtu EU, nebyla téměř znát, s prudkým nárůstem azylantů značně narostla a EU se musela začít soustředit převážně na integraci migrujících osob a zajištění bezpečnosti.

V roce 2016 došlo bezmála k 80 % nárůstu finančních prostředků ve zmíněné položce bezpečnost a EU se snažila přijít s adekvátním řešením, jak počet žadatelů o azyl usměrnit a uzavřela v tomto roce smlouvu s Tureckem, aby tak následné toky migrantů snížila.

S příchozími azylanty přišlo také zvýšení kriminality. Německo do roku 2014 nezaznamenalo tak vysoký nárůst kriminální činnosti v oblasti krádeže či majetkové trestné činnosti jako v roce 2015, kde došlo k nárůstu o 80 %. Ke snížení kriminality se právě využívá již zmíněná podpora z rozpočtu EU.

V současnosti jsou dopady migrační krize spíše negativní a záleží jen budoucích rozhodnutích a dalšímu vývoji řešení ze strany EU.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat dopady současné migrační krize na členské státy EU a zaměřit se na očekávaný vývoj migračních toků v následujících letech.

Práce se zabývala migrací a migračními toky, které se v EU začaly objevovat už od samého počátku jejího vzniku a soudobou uprchlickou krizí, která byla rozpoutána Arabským jarem a přivedla do Evropy doposud největší vlnu migrantů. Největší počet žadatelů o azyl v době uprchlické krize tvořili obyvatelé třetích zemí, zejména Sýrie, Afghánistánu, Iráku či Kosova. Tito žadatelé byli nuceni opustit své země z mnoha různých důvodů mezi kterými převažovaly většinou důvody politické a válečné.

Největším cílem žadatelů o azyl ze třetích zemí v době propuknutí migrační krize byly členské státy EU, které jsou lákavé především ekonomickou vyspělostí a uplatněním na trhu práce. Početné migrační toky se neobešly bez negativních dopadů na členské státy EU, jež bylo cílem analyzovat. Negativní dopady se především projevily v oblasti sociální, a to obzvláště teroristickými útoky a sexuálním násilím, které se v členských státech EU s vlnou migrantů začalo rapidně zvyšovat.

Další negativní dopady na členské státy měla i zvyšující se kriminalita, která se rapidně zvýšila v Německu, které bylo uprchlickou krizí sužováno nejvíce. Všechny trestné činnosti měli na svědomí migranti převážně ze Sýrie a Kosova a jednalo se především o krádeže, majetkovou trestnou činnost, omezování osobní svobody a prodej drog.

Negativní dopady se projevily i na straně ekonomiky a týkají se zejména rozpočtu EU a politiky zaměstnanosti. Na migraci a řešení uprchlické krize musela být použita velká část rozpočtu. Finanční prostředky z rozpočtu EU byly vyčleněné na bezpečnost, pomoc členským státům EU při přemísťování migrantů, integraci osob, stavbu uprchlických středisek, zesílení prevence kriminality a ochranu kritické infrastruktury.

Německo před příchodem migrantů očekávalo pozitivní odezvy na trhu práce, k čemuž však nedošlo. I když do Německa proudí mladí migranti, kteří by se mohli na trhu práce uplatnit, chybí jim často vzdělání, a hlavně znalost cizího jazyka. Ani situace ve Švédsku není v oblasti zaměstnanosti migrantů pozitivní.

V ČR ani na Slovensku není příliv migrantů téměř znát, avšak tyto dva členské státy se řadí mezi nejodmítavější státy, co se migrace týče. V ČR podle průzkumu vidí velká část

veřejnosti migraci v negativním světle a pozitivně se staví pouze k ekonomickým migrantům, kteří mohou značně podpořit růst jejich země.

V této souvislosti ČR, Slovensko a také Maďarsko hlasovaly proti přijímání migračních kvót. Maďarsko spolu s Rakouskem proti řešení uprchlické krize využívaly vystavěných pohraničních plotů na hranicích. Plot v Maďarsku měl zabránit vstupu migrantů do země a plot vystavěný v Rakousku měl migranty pouze usměřňovat k registračním centrům, což se povedlo a počet překročení se snížil.

Žádosti o azyl, které dosahovaly nejvyšších hodnot v roce 2015, se v dalších letech téměř nesnižovaly, ale pro budoucí vývoj migračních toků budou spíše rozhodné další nejdůležitější podněty jednotlivých politik EU pro zvládnutí migrační krize. Hlavním stimulem, jak zachovat počet příchozích migrantů na optimální míře, je dodržování principu první bezpečné země, striktní kontroly na hranicích i vybudování nových kapacitních zařízení mimo oblast EU.

Na každou z členských zemí EU migrační krize dopadá jinak a každá země má jiné a odlišné názory na její řešení a zmírnění. Ze statistik jasně vyplývá, že největší dopady má migrační krize na státy, které jsou pro migranty lákavější a do kterých se sdružují nejčastěji. Jedno však mají všechny členské země EU společné, a to, že se migrace stala jedním z hlavních politických témat a předmětem zkoumání.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BADE, Klaus J. a Alexej KUSÁK. *Evropa v pohybu: evropské migrace dvou staletí*. Praha: Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-559-5.
- [2] BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3875-6.
- [3] BRÁZOVÁ, Věra K. et al. *Migrace a rozvoj: rozvojový potenciál mezinárodní migrace*. Vyd. 1. Praha: Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy, 2011. ISBN 978-80-87404-10-2
- [4] BŘICHÁČEK, T. *Unie ve víru migrační krize*. 1.vyd. Praha: Institut Václava Klause, 2016. ISBN 978-80-7542-023-7.
- [5] Czech Free Press. *Demografická data muslimské populace v Německu* [online]. 2017. [cit.2018-04-19]. Dostupné z: <http://www.czechfreepress.cz/evropa/demograficka-data-muslimske-populace-v-nemecku-dnesek-a-budoucnost.html>
- [6] Člověk v tísni. *Středomoří – migrační brána do Evropy* [online]. 2016. [cit.2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/co-delame/migrace-v-souvislostech/stredomori-migracni-brana-do-evropy-3517gp>
- [7] DRBOHLAV, Dušan a Zdeněk UHEREK. *Reflexe migračních teorií* [online]. 2007. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <https://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>
- [8] Euroskop. *EU má za sebou první krok „horké fáze“ migrační krize* [online]. 2016. [cit.2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9047/27684/clanek/eu-ma-za-sebou-prvni-rok-horke-faze-migracni-krize/>
- [9] Euroskop. *Jak se vyvíjela azylová politika EU před migrační krizí* [online]. 2016. [cit.2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9047/27321/clanek/jak-se-vyvijela-azylova-politika-eu-pred-migracni-krizi/?ulozit=1>
- [10] Eurostat. *All valid permits by reason on 31 December of each year* [online]. 2016. [cit.2018-03-14]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00171&plugin=1>

- [11] Eurostat. *Asylum and first time asylum applicants* [online]. 2016. [cit.2018-03-14]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00191&plugin=1>
- [12] Eurostat. *Final decisions on asylum applications* [online]. 2016. [cit.2018-03-14]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tps00193&language=en>
- [13] Eurostat. *Asylum quarterly report* [online]. 2016. [cit.2018-03-20]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en
- [14] Eurostat. *Asylum quarterly report* [online]. 2016. [cit.2018-03-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/6049358/7005580/Asylum+quarterly+report+-+Q4+2015.pdf/7c7307b1-a816-439b-a7d9-2d15e6e22e82>
- [15] Eurostat. *Statistika migrace a migrující populace* [online]. 2017. [cit.2017-03-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/cs#Migra.C4.8Dn.C3.AD_toky
- [16] Eurostat. *Asylum quarterly report* [online]. 2017. [cit.2018-03-14]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/6049358/7005580/Asylum+Quarterly+Report+Q1+2017.pdf/94c64b2c-39ec-4228-a47f-1877c19070ad>
- [17] Eurostat. *Residence permits statistics* [online]. 2017. [cit.2018-03-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Residence_permits_statistics
- [18] Eurostat. *Asylum quarterly report* [online]. 2018. [cit.2018-03-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/6/67/First_time_asylum_applicants_in_the_EU-28_by_citizenship%2C_Q4_2016_-_Q4_2017.png
- [19] Eurostat. *Asylum and first time asylum applicants by citizenship, age and sex* [online]. 2018. [cit.2018-03-20]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en
- [20] Evropská komise. *Příležitost a výzva: Migrace v Evropské unii* [online]. 2010. [cit.2018-04-09]. Dostupné z: http://publications.europa.eu/resource/cellar/dc330869-f5e5-4649-80d0-6db5e6663876.0017.02/DOC_1

- [21] Evropská rada. *Rozpočet EU na rok 2017* [online]. 2018. [cit.2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-annual-budget/2017/>
- [22] Evropská rada. *Časová osa – reakce na migrační tlaky* [online]. 2018. [cit.2017-11-11]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/history-migratory-pressures/>
- [23] Evropské hodnoty. *Nová čísla k uprchlické krizi – kolik migrantů přijde do Evropy a proč?* [online]. 2016. [cit.2018-04-25]. Dostupné z: http://www.evropskehodnoty.cz/tk_migrace/tiskova-zprava-hlavni-zjisteni-studii/#_ftnref1
- [24] Faktus. *Proč mezi migranty převažují mladí muži?* [online]. 2016. [cit.2018-03-14]. Dostupné z: <http://faktus.info/analyzy/proc-mezi-migranty-prevazuji-mladi-muzi/>
- [25] FRANC, Aleš. *Soudobé poznatky a teoretické přístupy k migraci* [online]. 2010. [cit.2018-04-19]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/9445/soudobe-poznatky-a-teoreticke-pristupy-k-migraci.html/>
- [26] Gatestone Institute. *Germany: Migrant Crime Skyrockets* [online]. 2018. [cit.2018-04-19]. Dostupné z: <https://www.gatestoneinstitute.org/7470/germany-migrants-crime>
- [27] Globe24. *Migrant ve Švédsku ubodal dva lidi: Chci domů, neměl jsem sem nikdy chodit, smutní ve vězení* [online]. 2018. [cit.2018-04-09]. Dostupné z: <https://globe24.cz/svet/50794-migrant-ve-svedsku-ubodal-dva-lidi-chci-domu-nemel-jsem-sem-nikdy-chodit-smutni-ve-vezeni>
- [28] HENIG, D. *Migrace* [online]. 2007. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: http://www.antropoweb.cz/media/webzin/AntropoWEBZIN%202-3_2007.pdf
- [29] Informační systém Masarykovy univerzity. *Ukazatele migrace* [online]. 2017. [cit.2018-03-24]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/jaro2004/Z0044/29000/Mobilita_3.pdf
- [30] MASSEY, Douglas S. et al. *Theories of International Migration: A Review and Appraisal*. [online]. 1997. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2938462>
- [31] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce: afirmativní akce, azylový dům, bydlení chráněné, dům na půl cesty, etnocentrismus, integrace uprchlíků, K-centrum, multikulturalismus, ochranná výchova, osobní asistence, past chudoby, relaps, síť sociální, supervize, terénní sociální práce, životní šance*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

- [32] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce: afirmativní akce, azylový dům, bydlení chráněné, dům na půl cesty, etnocentrismus, integrace uprchlíků, K-centrum, multikulturalismus, ochranná výchova, osobní asistence, past chudoby, relaps, sí [i.e. síť] sociální, supervize, terénní sociální práce, životní šance*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- [33] Ministerstvo financí ČR. *Rozpočet EU na rok 2014* [online]. 2014. [cit.2018-04-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/rozpocet-eu/rocn-rozpocety-evropske-unie/2014/rozpocet-eu-na-rok-2014-17123>
- [34] Ministerstvo financí ČR. *Rozpočet EU na rok 2015* [online]. 2015. [cit.2018-04-019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/rozpocet-eu/rocn-rozpocety-evropske-unie/2015/rozpocet-eu-na-rok-2015-21717>
- [35] Ministerstvo financí ČR. *Rozpočet EU na rok 2016* [online]. 2015. [cit.2018-04-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/rozpocet-eu/rocn-rozpocety-evropske-unie/2016/rozpocet-eu-na-rok-2016-30215>
- [36] Ministerstvo financí ČR. *Rozpočet EU na rok 2017* [online]. 2016. [cit.2018-04-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/rozpocet-eu/rocn-rozpocety-evropske-unie/2017/rozpocet-eu-na-rok-2017-30216>
- [37] Migraceonline. *Jak rozumět postojům veřejnosti k migraci?* [online]. 2017. [cit.2018-04-19]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/jak-rozumet-postojum-verejnosti-k-imigrantum>
- [38] Ministerstvo vnitra ČR. *Terminologický slovník* [online]. 2017. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>
- [39] PALÁT, Milan. *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-228-0.
- [40] PALÁT, Milan. *Mezinárodní migrace a ekonomika v Evropské unii: vývoj, determinanty, politiky a trendy*. Ostrava: Key Publishing, 2015. ISBN 978-80-7418-230-3.
- [41] Parlamentní listy. *Hádejte, kolik uprchlíků našlo ve Švédsku práci* [online]. 2016. [cit.2018-04-19]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Hadejte-kolik-uprchliku-naslo-ve-Svedsku-praci-Nebo-radeji-nehadejte-438136>
- [42] PIORE, Michael J. *Birds of Passage: Migrant Labor in Industrial Societies*. Cambridge: Cambridge University Press, 1979.
- [43] RABUŠIC, Ladislav a Aleš BURJANEK. *Imigrace a imigrační politika jako prvek*

- řešení české demografické situace?* [online]. 2003. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/imigr.pdf>
- [44] SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.
- [45] UNHCR. *Europe refugees & migrants emergency response: Nationality of arrivals to Greece, Italy and Spain* [online]. 2016. [cit.2018-04-09]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/MonthlyTrendsofNationalities-ArrivalstoGreeceItalyandSpain-31December2015.pdf> UNHCR
- [46] UNHCR. *Mediterranean Situation* [online]. 2018. [cit.2018-04-09]. Dostupné z: <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>
- [47] Úřad pro ochranu osobních údajů. *Eurodac* [online]. 2013. [cit.2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/eurodac/ds-3850/p1=3850&archiv=1>
- [48] WALLERSTEIN, I. *The Modern World-System, I Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century*. [online]. 1974. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/10.1525/j.ctt1prj9>